

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Přírodovědecká fakulta
Katedra rozvojových studií

Tomáš Semrád

Těžba ropy v Nigérii a její dopad na obyvatelstvo

Bakalářská práce

Vedoucí práce: Mgr. Jan Macháček

Olomouc 2013

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracoval samostatně a veškeré použité zdroje informací jsem uvedl v seznamu literatury.

V Olomouci, dne 26. 04. 2013

Děkuji Mgr. Janu Macháčkovi za odborné rady, cenné připomínky a vstřícný přístup při vedení této bakalářské práce. Dále také děkuji rodině a své přítelkyni za podporu při psaní i během celého studia.

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
Přírodovědecká fakulta
Akademický rok: 2011/2012

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Tomáš SEMRÁD**
Osobní číslo: **R10276**
Studijní program: **B1301 Geografie**
Studijní obor: **Mezinárodní rozvojová studia**
Název tématu: **Těžba ropy v Nigérii a její dopad na obyvatelstvo**
Zadávací katedra: **Katedra rozvojových studií**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cílem práce je charakteristika současného stavu těžby ropy na území Nigérie a její vliv na dlouhotrvající konflikt v této oblasti. Autor se zaměří na pozici Nigérie v globálním měřítku ropného průmyslu a na perspektivy dalšího možného vývoje těžby ropy. Část práce se bude věnovat snahám místního obyvatelstva, které usiluje o zlepšení životních podmínek a většího podílu na zisku z těžby ropy. Dílčí část práce se bude věnovat dopadům těžby na místní obyvatelstvo a socioekonomickým aspektům spojeným s průzkumem, těžbou a zpracováním ropy. Část práce se bude věnovat největším těžbařským firmám v oblasti a jejich vlivu na dění v zemi.

Rozsah grafických prací: **dle potřeby**
Rozsah pracovní zprávy: **10 - 15 tisíc slov**
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**
Seznam odborné literatury:

**IKEGELBE, A. 2006. The Economy of Conflict in the Oil Rich Niger Delta Region of Nigeria. African and Asian Studies, 2006, vol. 5, no. LAST, M. 2007. Muslims and Christians in Nigeria: An economy of political panic. The Round Table, 2007, vol. 96, no. 392 AHMAD KHAN, Sarah. Nigeria: the political economy of oil. Oxford: Oxford University Press for the Oxford Institute for Energy Studies, 1994, 234 s. ISBN 01-973-0014-6. OMOTOLA, J. S. 2010. ?Liberation Movements? and Rising Violence in the Niger Delta: The New Contentious Site of Oil and Environmental Politics, Studies in Conflict & Terrorism, 2010, vol. 33, no. 1 KLÍMA, Vladimír. Nigérie. Praha: Libri, 2003. ZELINKA, P. 2007. Současný konflikt v deltě Nigeru. Globalpolitics, 11. únor 2007 [online]. [cit. 15. května 2011].
<http://www.globalpolitics.cz/clanky/konflikt-v-delte-nigeru>**

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Jan Macháček**
Katedra rozvojových studií

Datum zadání bakalářské práce: **11. května 2012**
Termín odevzdání bakalářské práce: **27. dubna 2013**

L.S.

Prof. RNDr. Juraj Ševčík, Ph.D.
děkan

Doc. RNDr. Pavel Nováček, CSc.
vedoucí katedry

V Olomouci dne 11. května 2012

Obsah

1	Abstrakt.....	2
2	Klíčová slova.....	2
3	Abstract.....	3
4	Keywords.....	3
5	Seznam použitých zkratk.....	4
6	Seznam grafů a obrázků.....	5
7	Úvod.....	6
8	Cíle práce.....	7
9	Metodologie práce.....	8
10	Nigérie.....	10
10.1	Fyzickogeografická charakteristika.....	10
10.2	Socioekonomická charakteristika.....	12
11	Ropa.....	21
11.1	Historie těžby ropy ve světě.....	22
11.1.1	Historie těžby ropy na území Nigérie.....	23
11.2	Prokletí přírodních zdrojů.....	25
11.3	Současná charakteristika ropného sektoru v Nigérii.....	26
11.3.1	Předpokládaný budoucí vývoj ropného průmyslu.....	29
11.4	Právní zakotvení těžby ropy na území Nigérie.....	30
12	Těžba ropy.....	34
12.1	Těžba ropy v Nigérii ve světovém měřítku.....	34
12.2	Těžba ropy v Nigérii v africkém měřítku.....	35
13	Snahy o zlepšení pověsti.....	38
13.1	Niger Delta Development Commission.....	38
13.2	Společenská odpovědnost firem.....	39
13.3	Jednotlivé ropné společnosti a jejich programy.....	40
13.3.1	Nigerian National Corporation.....	40
13.3.2	Royal Dutch Shell plc.....	41
13.3.3	ExxonMobil.....	43
13.3.4	Chevron Corporation.....	45
13.3.5	Eni Società per Azioni.....	46

13.3.6	Total Société Anonyme	47
14	Problémy spojen� s těžbou ropy v Nigérii	49
14.1	Historick� souvislosti konfliktu	49
14.2	Ekologick� problémy	50
14.3	Ozbrojen� skupiny.....	52
14.4	Krvav� ropa	54
14.5	Hnutí MOSOP	54
15	Závěr.....	56

1 Abstrakt

Tato Bakalářská práce se nejprve věnuje obecné charakteristice Nigérie. Práce je dále zaměřena na historii, současnou charakteristiku a budoucí vývoj těžby ropy v této zemi a také popisuje těžbu ropy Nigérie v africkém a světovém měřítku. Další část se týká právního zakotvení těžby ropy a zpětného přerozdělení zisků z této suroviny obyvatelstvu. Práce se taktéž snaží odpovědět na otázku nízké životní úrovně obyvatel země navzdory vysokým příjmům z ropné produkce. Hlavní část této práce se věnuje popisu jednotlivých rozvojových projektů a programů společenské odpovědnosti nadnárodních ropných společností působících v této zemi a jejich kritice. Pozornost je také věnována negativním dopadům těžby ropy na místní obyvatele zejména v oblasti delty řeky Niger. Jedná se hlavně o ekologické a bezpečnostní hrozby.

2 Klíčová slova

Těžba ropy, Nigérie, Společenská odpovědnost firem, nadnárodní ropné společnosti

3 Abstract

This bachelor thesis deals firstly with the general characteristics of Nigeria. The thesis is also focused on the history, current characteristics and future development of petroleum sector in the country and also describes nigerian oil production in african and global perspective. One part concerns the legal definition of oil and oil revenue allocation. This writing tries to answer the question why the majority of people is living in low standard of living despite of high revenues from oil production. The main part of this writing describes development initiatives and corporate social responsibility programs of multinational oil companies operating in the country and their criticism. Attention is also paid to the negative impacts of oil drilling on the environment especially in the Niger delta region. There are mainly environmental and safety threats.

4 Keywords

Oil drilling, Nigeria, Corporate social responsibility, multinational oil companies

5 Seznam použitých zkratek

AU	<i>Africká unie</i>
BP	<i>British Petroleum</i>
CIA	<i>Central Intelligence Agency</i>
CSR	<i>Corporate Social Responsibility</i> (Společenská odpovědnost firem)
ECOWAS	Hospodářské společenství západoafrických států
EIA	<i>U. S. Energy Information Administration</i>
FAO	<i>Food and Agriculture Organization of the United Nations</i> (Organizace pro výživu a zemědělství)
HDI	Human Development Index
HDP	<i>Hrubý domácí produkt</i>
MEND	Movement for the Emancipation of the Niger Delta
MMF	<i>Mezinárodní měnový fond</i>
MOSOP	Movement for the Survival of Ogoni People
MPN	<i>Mobil Producing Nigeria</i>
MZV	<i>Ministerstvo zahraničních věcí</i>
NDDC	Niger Delta Development Commission
NDPVF	Niger Delta People's Volunteer Force
NNOC	<i>Nigerian National Oil Corporation</i>
NNPC	<i>Nigerian National Petroleum Corporation</i>
NSHDP	<i>National Strategic Health Development Plan</i>
OAJ	<i>Organizace africké jednoty</i>
OECD	<i>Organisation for Economic Co-operation and Development</i> (Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj)
OML	<i>Oil Mining Lease</i>
OPL	<i>Oil Prospecting License</i>
PIND	<i>Partnership Initiatives in the Niger Delta</i>
UN	<i>United Nations</i> (Organizace spojených národů)
UNDP	<i>United Nations Development Programme</i> (Rozvojový program OSN)
UNESCO	<i>United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization</i> (Organizace OSN pro výchovu, vědu a kulturu)
UNICEF	<i>United Nations Children's Fund</i> (Dětský fond Organizace spojených národů)
UNSD	<i>United Nations Statistics Division</i>
WHO	<i>World Health Organization</i> (Světová zdravotnická organizace)
OPEC	<i>Organization of the Petroleum Exporting Countries</i> (Organizace zemí vyvážejících ropu)
CNL	<i>Chevron Nigeria Limited</i>

6 Seznam grafů a obrázků

Graf 1: HDI od roku 1980 do roku 2011

Graf 2: Export, import a obchodní bilance od roku 1996 do 2010

Graf 3: Ropná produkce a spotřeba v Nigérii od roku 1995 do 2011

Graf 4: Výdaje firmy Shell na společenskou odpovědnost od roku 2002 do 2008

Tab. 1: Etnické složení země

Tab. 2 : Porovnání HDP a HDI jednotlivých zemí za rok 2011

Tab. 3: Procentuálním vyjádření produkce ropy Nigérie ve světovém měřítku od roku 1958 do 2011

Tab. 4: Ropné rafinérie s největší kapacitou v Nigérii za rok 2011

Tab. 5: Vládní a státní výnosy z těžby ropy od roku 1960 do roku 1999

Tab. 6: Největší světoví producenti ropy podle BP a členů OPEC za rok 2011

Tab. 7: Prokázané zásoby ropy na konci roku 2011 podle BP a OPEC

Tab. 8: Denní produkce ropy afrických států na konci roku 2011

Obr. 1 : Mapa Nigérie a okolních států, 1998-2013

Obr. 2: Rozdělení Nigérie podle států federace na severní islámskou a křesťanskou jižní část

Obr. 3: Ropná infrastrukturu v Nigérii

Obr. 4.: Spalování zemního plynu v Nigérii

7 Úvod

Nigérie je nejlidnatější zemí Afriky, také největší ropný producent na africkém kontinentu. Tyto skutečnosti dělají z této země jednoho z nejvýznamnějších afrických států. Ekonomika země je velmi závislá na ropném sektoru jelikož představuje více než 75 % vládních příjmů (EIA, 2012). Nigérie by tak měla být relativně bohatá země a její obyvatelé by měli těžit z jejího ropného bohatství. Opak je ale pravdou v roce 2010 žilo v této zemi 62,6 % obyvatel pod hranicí chudoby (World Bank, 2013). Za tuto skutečnost může zejména špatné přerozdělení příjmů z ropy do jednotlivých států ze strany vlády a vysoká míra korupce. Ropný průmysl se soustřeďuje zejména do oblasti delty řeky Niger, kde operují největší nadnárodní ropné společnosti. Ropa je jedna z nejdůležitějších surovin současnosti, která je naprosto nenahraditelná pro většinu druhů dopravy i výrobu surovin. V současném globalizovaném světě také ovlivňuje ceny téměř všech komodit. Těžba ropy a její cena tak prakticky ovlivňuje každého obyvatele na světě. Není proto divu, že jedni z nejbohatších firem na světě jsou právě nadnárodní ropné korporace¹ (Forbes, 2013). Tyto společnosti mají často větší rozpočty, než státy ve kterých pracují. Mají tedy silnou pozici a takřka neomezenou moc. Federální vláda Nigérie špatně hospodaří s finančními prostředky a nedaří se jí zvýšit životní úroveň místních obyvatel. Ti se proto po desetiletích obracejí na ropné společnosti s nadějí na lepší život, ale opak je ve většině případů pravdou. Ropné společnosti drancují a znehodnocují přírodní zdroje a místní obyvatelé u nich těžko hledají práci, tento stav může vést k frustraci či nenávisti vůči těmto firmám. V deltě řeky Niger působí několik ozbrojených skupin, které se snaží profitovat z ropného bohatství pomocí násilí. Tato skutečnost zvyšuje napětí v celé zemi a zhoršuje bezpečnostní situaci. Ropné společnosti se snaží uklidnit situaci a předcházet ozbrojeným útokům na své zařízení prostřednictvím svých rozvojových programů a iniciativ zaměřených na zlepšení životní situace obyvatel a také zlepšení své pověsti. Tyto programy svůj účel v několika případech splní, ale v mnoha jiných případech se jim nedaří naplnit stanovené cíle a očekávání od místních obyvatel.

¹ V první desítce největších firem za rok 2012 jsou 3 ropné společnosti (Forbes, 2013).

8 Cíle práce

Práce si klade za cíl shrnout současný stav těžby ropy v Nigérii a poukázat na dopady těžby této komodity na dění v zemi. První část práce má za cíl shrnout současný stav ropného průmyslu s přihlédnutím na historické okolnosti, ze kterých se zformovalo současné dominantní postavení těžebních společností. Součástí práce je také socioekonomická charakteristika území, která lépe přibližuje problémy, se kterými se obyvatelstvo potýká.

Druhá část práce se věnuje ropnému sektoru v Nigérii a také největším těžebním společnostem a jejich postavením na trhu. Tato část práce se zabývá tzv. společenskou odpovědností firem a také právnímu ukotvení co týče přerozdělování zisků z těžby ropy. V další části jsou uvedeny vybrané problémy spojené s těžbou ropy jako například ekologické problémy, povstalecké organizace nebo fenomén tzv. „krvavé ropy“.

9 Metodologie práce

Vzhledem k absenci vlastního výzkumu v Nigérii má tato bakalářská práce částečně rešeršní charakter, kdy při vlastním zpracování byly použity tematicky zaměřené odborné publikace. V současné české literatuře neexistuje mnoho odborných textů, které by se týkaly této problematiky, a proto byly nejčastěji využívány zahraniční publikace v tištěné a zejména v elektronické podobě. O Nigérii a jejím ropném průmyslu je poměrně dostatek odborných anglicky psaných článků a studií. Může za to zejména fakt, že jde o bývalou britskou kolonii a současného amerického spojence a exportéra ropy.

Fyzickogeografické a socioekonomické charakteristiky země se opíraly o velké množství odborných zdrojů a organizací. Od českého autora jsem čerpal z knížky VLADIMÍRA KLÍMY. *Nigérie - stručná historie států*. O informace ohledně samotné ropy a historie těžby ropy ve světě se postarala publikace od autorů CÍLKA a KAŠÍKA. Historii těžby ropy na území Nigérie nastínila publikace *Oil in Nigeria:: conflict and litigation between oil companies and village communities* od autora FRYNAS. Na odstavec, týkající se prokletí přírodních zdrojů, byly použity informace z internetové stránky *Project Syndicate*, který odkazuje na myšlenky od JOSEPHA E. STIGLITZE. Současnou charakteristiku ropného sektoru v Nigérii nejlépe přiblížila internetová stránka *U. S. ENERGY INFORMATION ADMINISTRATION*. Informace ohledně předpokládaného budoucí vývoje ropného průmyslu v zemi byly čerpány z oficiálních stránek jednotlivých ropných společností a také z odborné publikace *NIGERIA OIL & GAS REPORT*. Pro právní zakotvení těžby ropy na území Nigérie posloužily odborné články a monografie od autorů ABIRI, EBKU, ITO, WAKILI a HAKEEM BABA-AHMAD. A také informace z *UNITED NATIONS DEVELOPMENT PROGRAMME*. Pro těžbu ropy v africkém a světovém měřítku byly použity výroční zprávy *BRITISH PETROLEUM* a *ORGANIZATION OF THE PETROLEUM EXPORTING COUNTRIES* za rok 2011. Pro jednotlivé ropné společnosti a jejich programy byly využity výroční zprávy a jejich oficiální internetové stránky. Kritické hlasy na tyto programy obstarali autoři IDEMUDIA, MORDI et al., AARON a ALABI. Informace ohledně historických souvislostí konfliktu v Nigérii poskytli autoři OBI, LUCIANI, KLÍMA a TELIČKA. *UNITED NATIONS DEVELOPMENT PROGRAMME* a jejich *Niger Delta Human Development Report* poskytli nejvíce informací týkajících se ekologických problémů v oblasti. K sekci jednotlivých ozbrojených skupin nejvíce přispěly práce autorů FRANCIS et al., HANSON,

OBI a CHOTHIA. Téma krvavé ropy bylo zpracováno podle ASUNI. A informace ohledně hnutí MOSOP bylo čerpáno z jejich oficiálních internetových stránek.

10 Nigérie

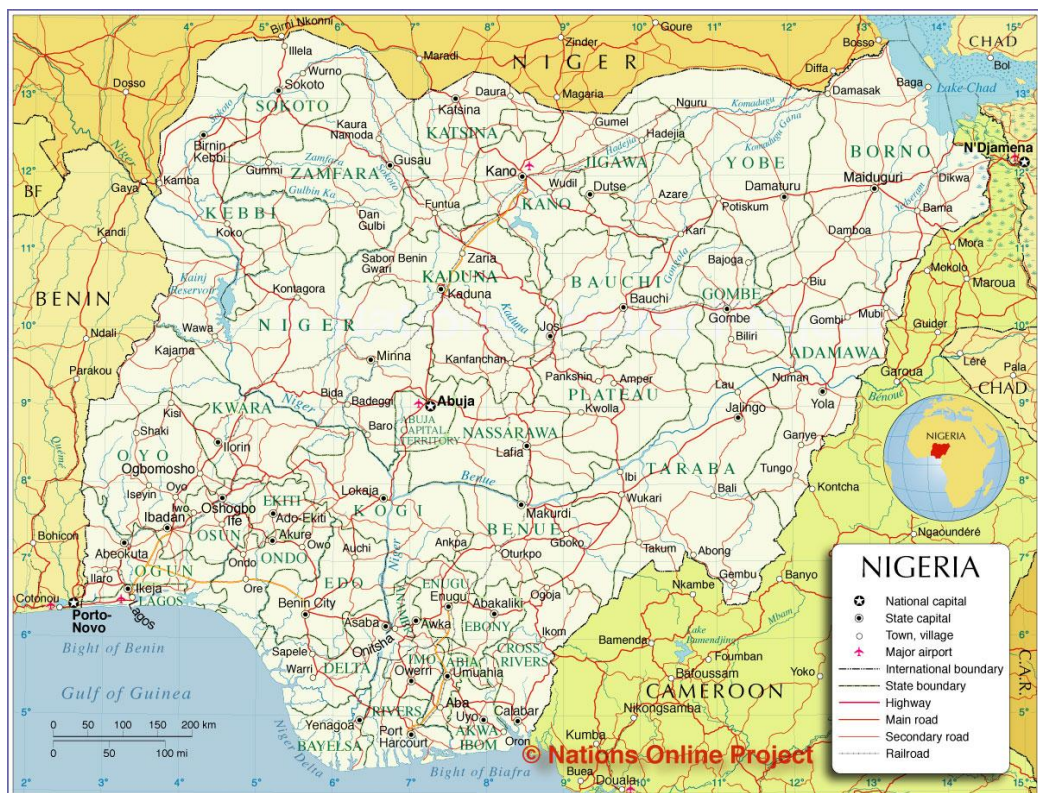
V této části se budu zabírat fyzickogeografickou a socioekonomickou charakteristikou této země.

10.1 Fyzickogeografická charakteristika

Nigérie se rozprostírá na území o velikosti 923 768 km² (National Bureau of Statistics, 2008) a podle posledního sčítání obyvatel z roku 2006 má tato země 140 431 790 obyvatel (National Population Commission, 2010) s ročním růstem obyvatel přes 3 % se současný počet obyvatel odhaduje na více než 170 milionů (CIA, 2013). Je to tedy nejlidnatější země Afriky a sedmá nejlidnatější země světa (Rozvojovka, 2011). Hlavní město je *Abuja*, avšak nejlidnatější město je *Lagos* s více než 10 miliony obyvatel. I když to rozhodně není rozlohou největší stát Afriky, v regionu západní Afriky má značný geopolitický význam a snaží se působit jako lokální velmoc. Tento stát sousedí na západě s *Beninem*, který se rozprostírá na území o velikosti 112 622 km² a obyvatelstvem bezmála 10 milionů (CIA, 2013), na východě s *Čadem*, který má sice velkou rozlohu 1 284 000 km², ale počtem obyvatel (bezmála 11 milionů) se nemůže Nigérii rovnat (CIA, 2013), a *Kamerunem* s rozlohou 475 440 km² a počtem obyvatel 20 milionů, na severu s další velkou zemí *Nigerem*, která má rozlohu 1 267 000 km² a udává 16 milionů obyvatel (CIA, 2013) a na jihu ohraničuje toto území pobřeží Guinejského zálivu. Nigérie je tak bezesporu regionální velmoc, jejíž síla je ještě umocněná těžbou ropy. Federativní republika Nigérie je stát nacházející se v oblasti západní Afriky. Tato země se nachází v tropickém klimatickém pásu s poměrně velkými rozdíly mezi severem a jihem. Jihovýchod Nigérie vykazuje vysoké dešťové úhrny (4000 mm ročně) a poměrně stálé a vysoké teploty. Jihozápad se vyznačuje dvěma obdobími dešťů a úhrnem srážek kolem 1800 mm za rok, jižní pobřeží má tak 95 % vlhkost vzduchu. Velkou úlohu zde hrají také monzunové větry, které přinášejí vláhu jihu země od března do října. Oproti tomu na severu země trvá období sucha 8 měsíců a srážkové úhrny jsou ročně 800 mm, což se negativně projevuje zejména v zemědělství. Celoroční průměr maximálních teplot je na jihu 30, 5 °C a na severu 34, 5 °C. V Nigérii převládají rovinaté plošiny s nadmořskou výškou 200 – 600 m n.m. Ve středu země se zvedá náhorní plošina. V pohoří *Bauchi* je nejvyšší hora *Saiya* (1594 m) a v pohoří *Jos* je vrchol *Shere* (1781m) Na hranici s *Kamerunem* se vyskytuje *Adamautské pohoří*. V této části země se také nachází nejvyšší hora Nigérie *Chappal Waddi*, která je

vysoká 2419 m. Největší řekou v této zemi je vodní tok *Niger*, který je zároveň třetí nejdelší řekou v Africe. Celková délka toku se uvádí 4 160 km (Klíma, 2003). Tato řeka tvoří přirozenou dopravní trasu a také poskytuje dostatek vody pro zavlažování. Delta Nigeru je jedním z 10 nejdůležitějších přímořských ekosystémů na světě a domov více než 31 milionů lidí (Amnesty International, 2011). Druhá největší nigerijská řeka je *Benue*, která je 1400 km dlouhá. Na jihu území se nacházejí rozsáhlé mangrovové porosty a deštný prales (Klíma, 2003).

Obr. 1 : Mapa Nigérie a okolních států, 1998-2013

Pramen: <http://www.nationsonline.org>. 1998-2013.

10.2 Socioekonomická charakteristika

Nigérie, celým názvem Federativní republika Nigérie (Federal Republic of Nigeria), je složený stát federativního typu. Nigérie vznikla spojením bývalých závislých britských území při vyhlášení nezávislosti 1. října 1960 (Klíma, 2003). Nigérie se skládá z 36 států, přičemž hlavní město *Abuja* užívá zvláštní postavení federálního hlavního města (Federal Capital Territory). Každý ze států je dále členěn na administrativně menší územní jednotky, které jsou správně podřízené jednotlivým státům (National Bureau of Statistics, 2008). Hlavou federace je prezident, od roku 2010 Goodluck Ebele Azikiwe Jonathan (Aljazeera,2010). V Nigérii existuje velké množství etnických skupin viz tabulka 1 (CIA, 2013). Úřední jazyk je angličtina, ale vyskytuje se zde velké množství domorodých jazyků (odhady hovoří o 300 jazycích). I v současnosti žijí jednotlivé etnické skupiny pohromadě *Hausové-Fulani* zejména na severu, *Jorubové* na západě a *Ibové* na východě. Liší se navzájem i způsobem života, *Hausové* jsou spíše kočovníci, *Jorubové* intelektuálové a *Ibové* obchodníci (Chmiel, 2008).

Tab. 1: Etnické složení země

Název etnika (anglicky)	Procentuální podíl k celkovému počtu obyvatelstva
Hausa-Fulani *	29 %
Yoruba **	21 %
Igbo ***	18 %
Ijaw	10 %
Kanuri	4 %
Ibibio	3,5 %
Tiv	2,5 %

Pozn.: * Tyto dvě etnika se spojily v 19. století. Český název je Hausové-Fulani, ** Někdy se udává český název Jorubové, *** Někdy se udává český název Igbové.

Pramen: Klíma, 2003. Upraveno autorem.

Dříve se obyvatelé dělili zejména podle příslušností k danému kmeni. V současnosti je obyvatelstvo rozděleno zejména podle náboženství, 48 % obyvatel jsou muslimové a 38 % jsou křesťané, na jihu země je také běžné původní domorodé náboženství (Klíma, 2003). Země je neformálně rozdělena na severní muslimskou a jižní křesťanskou část, toto rozdělení je často zdrojem násilí (Česká televize, 2010). K dalšímu rozdělení na sever a jih přispěli také sami Britové, kteří odjakživa hovořili s aristokraty na severu země zdvořileji a laskavěji než s jižními politickými plebejci (Klíma, 2003).

Obr. 2: Rozdělení Nigérie podle států federace na severní islámskou a křesťanskou jižní část

Pozn.: Islámská část je značena zelenou barvou a křesťanská bílou.

Pramen: <http://foreignpolicyblogs.com>, 2011.

Surová ropa, minerální paliva, mazací olej a ostatní ropné deriváty v roce 2010 zabíraly 87,1 % nigerijského exportu a samotná ropa reprezentovala 70,4 % exportu. Nigérie je také členem organizace OPEC. Nigérie má podle odhadů také 4,4 trilionu m³ zásob zemního plynu, které ale zatím neumí příliš ekonomicky využít (NDDC, 2013e). V roce 2010 žilo

54 % obyvatel Nigérie za méně než 1,25 amerického dolaru na den²(World Bank, 2013). Nigérie je od roku 1975 členem ECOWAS³. Tato ekonomická instituce sídlí v hlavním městě Nigérie, což jenom dokládá význam země a vedoucí postavení v této instituci (ECOWAS, 2007). Tento stát je také členem Africké unie (AU) dříve Organizace africké jednoty (OAJ), která je obdobou Evropské unie. Do Nigérie směřuje v posledních letech nejvíce přímých zahraničních investic v Africe. V roce 2007 byly celkové investice 6 miliard amerických dolarů a o rok později 8,2 miliard amerických dolarů. Dokazuje to fakt, že tato země má velký ekonomický potenciál a je oblíbená u zahraničních investorů. Nejvíce finančních prostředků směřovalo do ropného sektoru, největšími investory byly Spojené státy americké, Nizozemsko, Velká Británie, Francie a Itálie (FAO, 2012). Zajímavým faktem je, že tyto země jsou domovské státy většiny ropných společností operujících v Nigérii. Spojené státy americké investovaly v roce 2009 nejvíce prostředků prostřednictvím amerických ropných firem *Chevron Texaco* a *Exxon Mobil* a to 3,4 miliardy amerických dolarů. Nigérie je také druhý největší čínský obchodní partner po Jihoafrické republice v Africe, v roce 2003 bylo Čínou investováno 3 miliardy amerických dolarů, v současnosti se odhaduje výše investice kolem 6 miliard amerických dolarů. Tyto investice byly ze 75 % směřované do ropného a plynárenského sektoru. Další přímé zahraniční investice, o objemu 18 miliard amerických dolarů, směřovaly, v letech 2001 až 2009, do telekomunikačního sektoru, díky těmto investicím se stala Nigérie největším africkým telekomunikačním trhem. Nadnárodní firma *Heineken* investovala 390 milionů amerických dolarů na nákup nigerijských pivovarů v roce 2004 (Corporate Nigeria, 2010/2011). Nigérie má tři vodní elektrárny a pět tepelných s celkovou kapacitou 5 610 MW. Silniční síť na území Nigérie je dlouhá 193 200 km, ale pouze 28 980 km jsou zpevněné cesty. Nejdůležitější přístavy v zemi jsou *Apapa* a *Tin Can Island* ve městě Lagos (největší kontejnerové přístavy v zemi), *Port Harcourt*, *Onne* (v tomto přístavu se překládá ropa a zemní plyn), *Warri*, *Calabar* a *Roro*. V zemi se nachází 70 letišť (z toho 5 mezinárodních), nejdůležitější jsou *Murtala Mohammed Airport* v Lagosu, *Nnamdi Azikiwe Airport* v hlavním městě Abuja a *Port Harcourt Airport* v Port Harcourtu (FAO, 2012). V zemědělství pracují 2/3 obyvatelstva Nigérie. Zemědělská produkce se

² Podle ukazatele Světové banky v roce 2010 (*Poverty headcount ratio*), kdy se bere v potaz procento populace žijící za méně než 1,25 amerických dolarů na den podle parity kupní síly (World Bank, 2013).

³ Hospodářské společenství západoafrických států.

soustřeďuje zejména na domácí trh. Nejvíce se pěstují jamy, maniok jedlý⁴ a čirok. V roce 2008 zabíraly zemědělské komodity pouze 1 % celkového exportu. Mezi hlavní exportní plodiny patří kakaové boby, sezamová semínka a kaučuk. Do země se importuje hlavně pšenice, palmový olej, cukr a mléko. Nárůst zemědělské produkce země je možný, jelikož se v současnosti obdělává pouze 30 % z celkové plochy země a podle odhadů FAO je možné obdělávat až 80 % plochy (FAO, 2012). Nigérie si nárokuje 140 000 km² vodní plochy. Rybolov je pro mnoho lidí v této zemi jediným zdrojem potravy a příjmů.⁵ Rybářský průmysl se potýká s řadou problémů nejvíce pak s nadměrným rybolovem a znečištěním, který snižuje úlovky zejména chudým lidem bez patřičného vybavení (FAO, 2007). Na seznamu světového dědictví UNESCO jsou zapsané památky *Osun Sacred Grove*, což je posvátný les, ve kterém sídlila jorubská bohyně plodnosti *Osun* (UNESCO, 2013a) a *Kulturní krajina Sukur*⁶ s palácem *Hidi*, kde se nachází místní typická vesnická krajina tehdejší doby (UNESCO, 2013b). Nigérie láká turisty především na přírodní scenérie, bohatou faunu a flóru. V této zemi můžeme vidět v divoké přírodě i v rezervacích stovky druhů rostlin a živočichů jako například gorily, šimpanze a další (Nigerian Tourism Development Corporation, 2012). Ministerstvo zahraničních věcí České republiky příliš nedoporučuje cestu do Nigérie vzhledem k současné situaci (únor 2013) v severním Mali⁷. Zejména kvůli aktivitám místních teroristických složek zde hrozí vysoké riziko únosů cizinců za účelem vydírání zemí zapojených do protiteroristických operací v Mali, proto Ministerstvo zahraničí České republiky doporučuje cestovat do Nigérie jen v nezbytně nutných případech. V případě cest či pobytu v Nigérii ministerstvo doporučuje zachovávat nejvyšší stupeň opatrnosti (MZV, 2013). Mezi rizikové oblasti patří zejména oblast delty řeky Nigeru, kde dochází k únosům zahraničních pracovníků s cílem vymáhání výkupného. Nestabilní bezpečnostní situace souvisí nejen s přerozdělováním zisků z prodeje ropy v rámci federace, ale také s klasickou kriminalitou, která v současnosti pravděpodobně převažuje. Nadnárodní ropné společnosti vynakládají na ochranu svých pracovníků a zařízení v Nigérii až 40 % z celkových nákladů na těžbu. Oblast Guinejského zálivu patří také mezi ty oblasti světa, kde se nejrychleji rozvíjí námořní pirátství (BussinesInfo.cz, 2012). Podle výroční zprávy *Amnesty International* za rok 2012 byli stovky lidí zabiti v politicky motivovaných činech a kvůli sektářskému násilí. Hnacím

⁴ Někdy známý pod jménem cassava či yuca.

⁵ Průměrná produkce rybářského sektoru v letech 2001-2003 byla 502 932 tun (FAO, 2007).

⁶ Anglicky *The Sukur Cultural Landscape*.

⁷ Na začátku roku 2013 se rozhořel konflikt v severním Mali mezi islámskými radikály a vládou, na podporu vlády byla povolána francouzská armáda (BBC, 2013).

motorem těchto konfliktů byla nedostatečná vůle ze strany vlády o vyřešení dlouhotrvajících sporů a také rozepře kvůli konajícím se prezidentským volbám. Členové náboženské sekty *Boko Haram*⁸ zabili během roku více než 500 lidí, za své cíle si vybírali nejvíce policisty a vládní úředníky. Na konci roku 2012 byly takřka na denním pořádku bombové útoky a ozbrojené konflikty. Prezident země proto vyhlásil stav pohotovosti⁹ na oblasti *Borno, Niger, Plateau a Yobe State*. V oblasti Nigerské delty pokračují útoky na ropné zařízení a jejich pracovníky. (Amnesty International, 2012). Většina obyvatel západní Afriky (56 % obyvatel) žije na území Nigérie, které tvoří pouze 15 % rozlohy regionu. Tento fakt může způsobit problémy z přelidnění a nedostatku zemědělské plochy. Klíma se dále domnívá, že je možné srovnání Nigérie s Konžskou demokratickou republikou zejména kvůli množství místních etnik, nerostnému bohatství a napjaté politické situaci (Klíma, 2003). Podle výroční zprávy *Transparency International* za rok 2012, která používá *Corruption Perceptions Index*, který tato organizace sestavuje každoročně podle míry korupce v zemi, se Nigérie se umístila na 139. místě ze 174 měřených zemí s výsledkem 27¹⁰. Kdy nejlepší výsledek, tedy země s nejmenší korupcí, mělo Dánsko s výsledkem 90. Naopak nejhorší výsledek mělo Somálsko s výsledkem 8. Z okolních zemí Nigérie je na tom hůře Kamerun s výsledkem 26 a Čad s výsledkem 13. Ostatní sousední země jako Benin skončil s výsledkem 36 a Niger s výsledkem 33. Jenom pro zajímavost Česká republika skončila na 54. místě s výsledkem 49 (Transparency International, 2012). Podle serveru BusinessInfo.cz je několik faktorů, které omezují rozvoj nigerijského hospodářství, zejména pak politická nestabilita v těžební oblasti delty Nigeru, nestabilita na severu země, problematická distribuce ropy a zemního plynu, nedostatečná výroba elektrické energie, špatná veřejná doprava, periodické nedostatky vody, velmi špatná dopravní infrastruktura, pomalé zavádění vládních programů v praxi (spory mezi legislativou a exekutivou a také spory mezi komorami parlamentu atd., hluboce zakořeněná je také korupce, přes veškerou snahu vlády se korupce stala v určitém smyslu součástí místní kultury a v Nigérii je velmi závažným problémem (BusinessInfo.cz, 2012). Ratingová agentura *Standard & Poor's*¹¹ zařadila v lednu 2012 Nigérii do kategorie B+¹². Ocenila tak reformní hospodářské kroky po volbách v roce 2011 (upevnění fiskální a

⁸ Tato náboženská skupina usiluje o nastolení islamistického státu (BBC, 2012).

⁹ Anglicky *state of emergency*.

¹⁰ Podle tohoto indexu je 100 nejlepší a 0 nejhorší výsledek, tedy čím menší číslo tím větší míra korupce (Transparency International, 2012).

¹¹ Tato přední americká ratingová agentura je spolu se *Standard & Poor's*, *Moody's* a *Fitch-IBCA*, označována jako nejvýznamnější ratingové agentury na světě tzv. „velká trojka“ (FXstreet.cz, 2009-2013).

¹² Nejlepší hodnota je AAA a nejhorší potom D (Standart&Poor's, 2012).

monetární politiky, snížení fiskálního deficitu, relativně úspěšná bankovní reforma, částečné odstranění dotací na pohonné hmoty atd.) (BusinessInfo.cz,2012). Nigerijská vláda se v první polovině 20. století soustředila pouze na obchod s ropou. Když pak počátkem 80. let zkolaboval trh s ropou, zhroutilo se i nigerijské hospodářství a Nigérie byla nakonec nucena požádat MMF o podporu. Vznikl tak obrovský zahraniční dluh, který do roku 2005 narostl na 35 miliard amerických dolarů. Tento dluh řešila Nigérie díky tehdy příznivým cenám ropy částečně ze svých vlastních zdrojů. Do roku 2006 Nigérie splatila 12,4 miliard amerických dolarů, věřitelé země Pařížského klubu¹³ následně souhlasily s odpuštěním zbývajících dluhů ve výši 18,6 miliard (MZV, 2012). Nigérie si klade za cíl stát se do roku 2020 jednou z 20 největších ekonomik světa. Provádí proto ekonomické reformy, liberalizuje ekonomiku, podporuje strategické partnerství s velkými zahraničními investory (BusinessInfo.cz, 2012). Vzhledem politické nestabilitě a zaměření se jenom na export surové ropy se tak nestane. Hrubý domácí produkt (HDP) země per capita¹⁴ byl v roce 2011, 1509 amerických dolarů. Pro porovnání této hodnoty jsem do tabulky 2 vybral sousední země Niger, Kamerun a Benin, dále Angolu kvůli jejímu ropnému bohatství a africké velmoci Jihoafrickou republiku a Egypt. V dalším sloupci je poté index lidského rozvoje (HDI) per capita, který vypovídá o životních podmínkách jednotlivých obyvatel více než HDP jelikož porovnává údaje o zdraví, vzdělání a kvalitě života. Ukazatel HDI v roce 2011 pro Nigérii byl 0,459, což znamená nízký rozvoj¹⁵ (UNDP, 2011a).

¹³ Je seskupení 19 nejvyspělejších zemí, které jsou největšími věřiteli rozvojových států (Paris Club, 2013).

¹⁴ Neboli na hlavu, přepočteno na obyvatele.

¹⁵ HDI je rozdělené na státy s vysokým, středním a nízkým rozvojem (UNDP, 2011).

Tab. 2 : Porovnání HDP a HDI jednotlivých zemí za rok 2011

Vybrané země	HDP per capita v USD ¹⁶ (2011)	HDI ¹⁷ (2011)
Nigérie	1509	0,459
Kamerun	1 319	0,482
Niger	397	0,295
Benin	802	0,427
Jihoafrická republika	8 090	0,619
Angola	5 318	0,486
Egypt	2,801	0,644

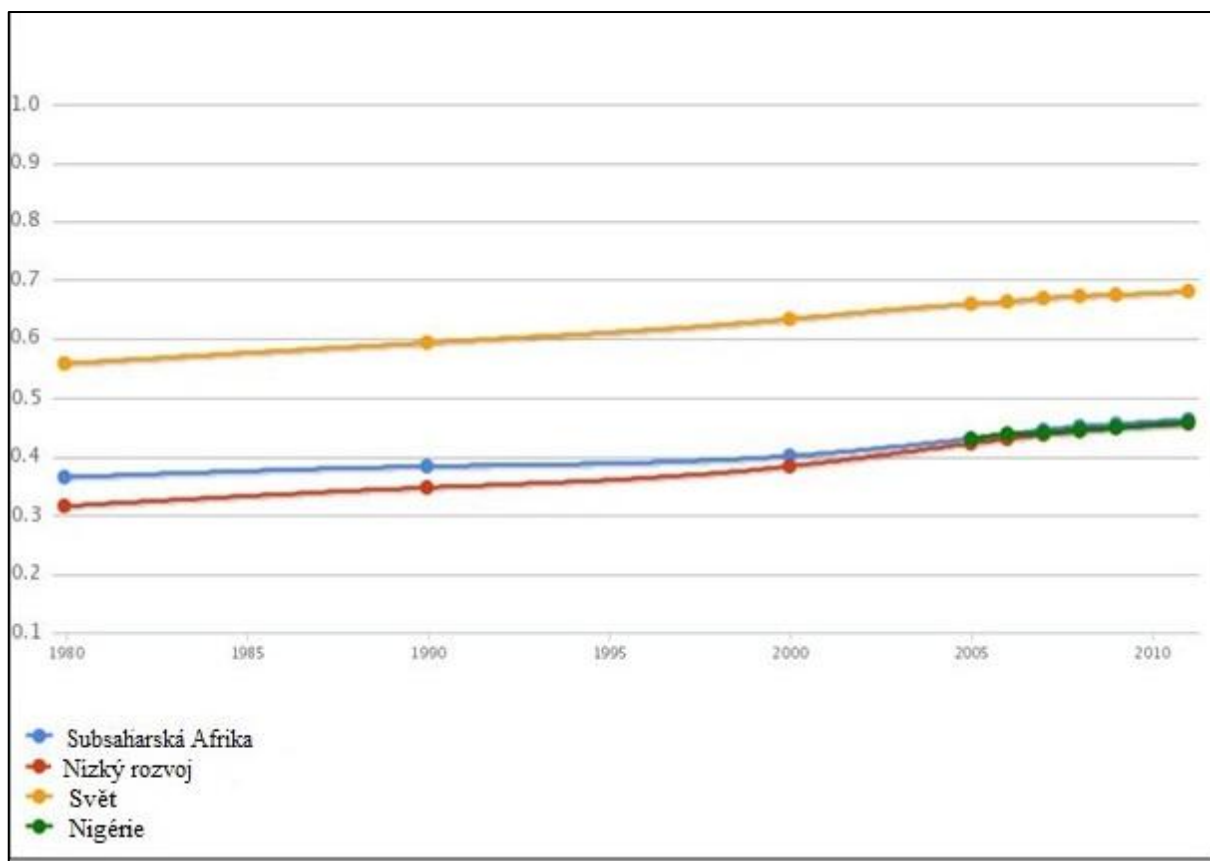
Pramen: <http://hdr.undp.org>, 2011. Upraveno autorem.

Graf 1 zobrazuje pozvolně vzrůstající tendenci indexu lidského rozvoje (HDI) od roku 1980 do roku 2011. I když je vidět, že růst není velký, ale velmi pozvolný má tedy spíše psychologický efekt. Zelená barva označuje Nigérii, modrá barva je pro celou Subsaharskou Afriku, červená barva označuje státy s nízkým rozvojem a žlutá světový vývoj (UNDP, 2011b).

¹⁶Zkratka pro americký dolar.

¹⁷ Nejvyšší hodnota je 1 a nejnižší 0. Čím vyšší, tím je stát na tom lépe.

Graf 1: HDI od roku 1980 do roku 2011

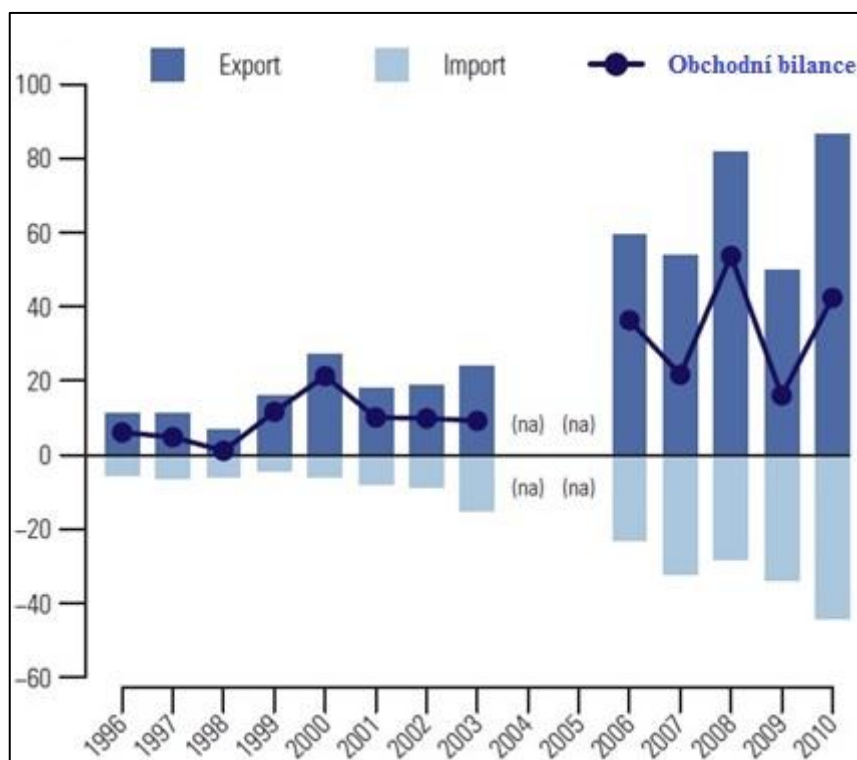

Pramen: hdrstats.undp.org, 2011. Upraveno autorem.

Export Nigérie v roce 2009 byl v 49937,5 milionů dolarů. Největší exportní partneři byly Spojené státy americké (27,3 %), Indie (9,5 %) a Brazílie (8,0 %). Od roku 2006 do 2010 se zvýšil nigerijský export každý rok o 10 %. Import země v roce 2010 se většinou (50,1 %) skládal z osobních automobilů a ostatní motorových vozidel, dále se poté dovážela pšenice, zmražené rybí filety, telekomunikační přístroje a vybavení a další. Graf 2 poskytuje názornou ukázkou velikosti exportu a importu za jednotlivá období¹⁸. Obchodní přebytek vzrostl oproti roku 2009 z 16 na 42,3 miliard amerických dolarů v roce 2010. V současné době se dá očekávat nárůst oproti roku 2012 zejména kvůli poměrně stabilní politické situaci (UNSD, 2013).

¹⁸ Za roky 2004 a 2005 nejsou informace k dispozici (UNSD, 2013)

Graf 2: Export, import a obchodní bilance od roku 1996 do 2010

Pozn.: Údaje jsou v miliardách amerických dolarů ročně, za rok 2003 a 2004 nejsou údaje k dispozici.

Pramen: <http://data.un.org/>, 2013. Upraveno autorem.

Struktura ukazatele ropného sektoru na HDP Nigérie doznala během času několik změn. V roce 2000 zaujímal ropný sektor 40 % (OECD, 2002). V roce 2006 zaujímal 37 % (OECD, 2008) a v roce 2011 35 % (OECD, 2012). V současné době se podíl odhaduje na 30 %.

11 Ropa

Ropa je hořlavá kapalina, která se získává z podzemních nalezišť. V některých starších publikacích se tato kapalina označovala jako nafta. Dnes se název nafta používá pro pojmenování pohonné hmoty pro vznětové motory (Blažek, Rábl, 2006). Tato kapalina je složena z plyných, kapalných a tuhých látek a je převážně tvořena uhlovodíky, dále zde bývají obsaženy sírné, kyslíkaté a dusíkaté sloučeniny a v malém množství organické a anorganické soli obsahující kovy. Z plynů jsou v ropě obsažené především methan, ethan, propan a butan, oxid uhličitý a sulfan, někdy může být přítomen i dusík nebo vzácné plyny. Kapalně látky tvoří převážnou část ropy. Mezi kapalně látky patří různé uhlovodíky. Jako n-alkany, izoalkany, cykloalkany a aromáty. Mezi tuhé látky v ropě patří tuhé uhlovodíky (parafíny a cereziny) a také asfaltické látky. V angličtině se tato látka označuje jako crude oil nebo jenom zkráceně oil, což v češtině znamená olej. Je to z toho důvodu, že dříve se ropa používala jako mazadlo, protože ještě nebyl vynalezen spalovací motor, který by mohla pohánět. Vytěžená ropa se obvykle srovnává s nějakým standardem, podle kterého se stanoví jeho cena. Zkoumá se zejména množství síry a tekutost. Znamé ropné standarty pro Nigérii jsou Bonny Light, která dostala své jméno po regionu Bonny, tato ropa je produkována nejvíce Shellem a Chevronem (Chevron Corporation, 2011) a Brass River (Cílek, Kašík, 2007).

11.1 Historie těžby ropy ve světě

Pro někoho může být překvapení, že ropa byla dříve dosti propojená s velrybou a to prostřednictvím velrybího oleje, který se dříve používal na svícení, mazání a impregnaci kůže. Velrybářský průmysl se v první polovině 19. století dostával postupně do krize a byl nahrazen právě ropou. Dříve se ropa používala například jako přísada do stavebních materiálů nebo jako medikament. Energetické využití bylo minimální a při nálezů ropy, například při vrtání studen, byla brána jako něco nechtěného a negativního. První vrt pro komerční využití, byl postaven v Titusville v Pensylvánii. První barely ropy byly vytěženy 27. srpna 1859 z hloubky 21 metrů. Barel se v této době prodával za 75 amerických centů. Synonymem úspěchu se stal ve 20. století *J. D. Rockefeller* a jeho firma *Standart Oil*, tato firma směřovala k získání světového monopolu. Další vlivný obchodník této doby Marcus Samuel vymyslel plán, který spočíval ve vytvoření sítě překládních stanic a konstrukci nových tankerů, které by mohly proplouvat Suezským kanálem¹⁹. Svoji firmu nejprve pojmenoval *M. Samuel Company*, ale později jí přejmenoval na *Shell Transport and Trading*. Ve stejné době se začala pod kontrolou *Royal Dutch Company* rozvíjet těžba v Indonésii. V této době nebyla ještě příliš velká poptávka po ropě, ale rozvoj parních strojů a později spalovacích motorů tuto poptávku rapidně zvýšily. V roce 1902 se Samuel spojil s firmou *Royal Dutch- Shell*. Původní *Anglo- Persian Oil Company*, která dodávala jako první ropu z Blízkého východu, se přejmenovala na *British Petroleum* neboli *BP*. V roce 1911 vznikly, pod nátlakem antimonopolního úřadu, na místo jedné velké firmy *Standart Oil* regionální pobočky, které v průběhu let získaly slavná jména jako *Exxon*, *Mobil*, *Chevron*. Další pobočky *Standart Oilu* později fúzovaly²⁰ s *BP*. V roce 1949 vlastnila tato skupina 80 % všech ropných zásob včetně většiny ropovodů a rafinérií (Cílek, Kašík, 2007).

¹⁹ Dříve zde byl průjezd lodí s ropou zakázán (Cílek, Kašík, 2007).

²⁰ slučování (splynutí) dvou či více obchodních společností do jednoho celku (Lukášová, 2009).

11.1.1 Historie těžby ropy na území Nigérie

První objevné práce na území Nigérie byly provedeny firmou *Nigerian Bitumen Corporation*, nigerijskou pobočkou německé společnosti, mezi roky 1907 až 1914. V roce 1914 byl přijat ropný zákon, který nařizoval, aby pouze britské ropné společnosti mohly získat licenci na průzkum a následnou těžbu ropy v Nigérii. Toto nařízení ale nebylo dodržováno pečlivě, protože když chtěla americká firma *Socony-Vacuum Oil Company* (později přejmenovaná na Mobil²¹) vstoupit do Nigérie v roce 1955, stačilo jí založit pobočku registrovanou v Nigérii a dostala povolení. Toto nařízení bylo v roce 1958 zrušeno zejména na podporu amerických investic do země. V roce 1938 zahájily spolupráci²² dvě velké britské ropné společnosti *Royal Dutch Shell a British Petroleum*, které dostaly licenci na celé území Nigérie, to jim tak dalo monopol na prozkoumání této země. Firma *Shell-BP* začala těžit v roce 1951. Do téhož roku měla firma *Shell-BP* exkluzivní koncese²³ na všechny ropné zásoby v zemi. V ten samý rok byly změněny původní podmínky průzkumné licence pro *Shell-BP* zahrnující 357 000 km² sníženy na oblast o velikosti 58 000 km² na jihu Nigérie. Mezi roky 1955-57 bylo toto území nadále zmenšováno až na plochu o velikosti 40 000 km², nacházející se zejména v deltě Nigeru. V roce 1953 bylo objeveno 450 barelů v Akatě a v roce 1956 našla firma *Shell-BP* zásoby ropy také v oblasti Oloibiri na jihu země. Těžařské firmy, které chtěly přijít na nigerijský ropný trh, mohly začít s průzkumem pouze v oblastech dříve opuštěné firmou *Shell-BP* měly tak značně znevýhodněnou pozici. Kvůli úspěchům firmy *Shell-BP* a podporou britské vlády začalo velké množství firem s průzkumem v těchto oblastech očekávajíc četná ropná naleziště. V 50. letech 20. století byly uděleny koncese několika nebritským ropným společnostem jako *Socony-Vacuum Oil Company* (v současnosti ExxonMobil) tato společnost obdržela licenci na průzkum v roce 1955, *Tennessee* (také známe jako *Tenneco*) v roce 1960, *Gulf* (později *Chevron*) v roce 1961, *Agip* v roce 1962, *SAFRAP* (později *Elf*²⁴) v roce 1962, *Phillips* a *Esso* v 1965. Na konci roku 1965 pracovalo v Nigérii 9 zahraničních společností. Většina zahraničních ropných společností (*Royal Shell*, *ExxonMobil*, *Chevron Corporatin*, *Total* a *Eni*), které působí na území Nigérie v současnosti je na tomto území již od 60. let 20. století. V roce 1975 měla firma *Shell-BP* 77 % objevů na pevnině, zatímco *Gulf*, *Mobile*, *Texaco*, *Chevron* a další měli 76 % svých

²¹ Někdy se uvádí jako ExxonMobile.

²² Joint venture, spolupráce dvou či více podniků nebo organizací (Business Center, 2013).

²³ oprávnění k činnosti

²⁴ Elf Aquitaine, která se v roce 2003 přejmenovala na Total.

objevů na moři. Tento fakt může také za to, že místní obyvatelé viní nejvíce firmu *Shell-BP* z ropných škod, jelikož se tato firma soustředila na oblasti na pevnině, které byly blíže lidským obydlím, zatímco jiné velké firmy operovaly na moři. V minulých letech nebyla nigerijská vláda závislá jenom na ropě. Větší roli hráli jiné komodity jako například palmový olej, uhlí, cín a další. Nicméně podíl ropy se výrazně zvyšoval. Z mezinárodního hlediska ale byla produkce nevýznamná. Od roku 1957 ropná produkce rostla. Roku 1960 činila 20 000 barelů za den. V roce 1969 již byla denní produkce 540 000 barelů. Od této doby produkce rostla a v roce 1973 dosáhla hodnoty 2 000 000 barelů za den, tato produkce byla zhruba na stejné úrovni až do 90. let 20. století. V tabulce 3 můžeme vidět procentuálním vyjádření produkce ropy Nigérie ve světovém měřítku za jednotlivá období (Frynas, 2000). V posledních několika letech se tato produkce pohybuje kolem 3 %.

Tab. 3: Procentuálním vyjádření produkce ropy Nigérie ve světovém měřítku od roku 1958 do 2011

1958	0,03 %
1960	0,35 %
1969	1,23 %
1970	2, 25 %
1974	3,86 %
1980's ²⁵	2,18 %
1997	3,16 %
2000	2, 92 %
2005	3,12 %
2011	2,94 %

Pozn. Od roku 2000 jsou informace převzaté z výročních zpráv British Petroleum, 2011.

Pramen: Frynas, 2000. Upraveno autorem.

V 80. letech se Nigérie potýkala s politickou krizí a nízkými výnosy z ropy. Jelikož výnosy z ropy klesly na 29 amerických dolarů za barel, museli vývozci sdružení v OPEC snížit těžební kvóty, Nigérie se tak musela zavázat, že vytěží nejvýše 1,3 milionů barelů denně (Klíma, 2003). V roce 1986 bylo představeno takzvané Memorandum pochopení²⁶, mezi

²⁵ 80. léta 20. století.

²⁶ Anglicky Memorandum of Understanding (MOU).

vládou a ropnými společnostmi. Toto ujednání stanovovalo vládě minimální částku 2 dolary za barel²⁷ surové ropy, tímto ujednání byla zvýšena cena z roku 1977, kdy to bylo 0,8 dolarů a také z 1982 kdy to bylo 1,60 dolarů za barel (Frynas, 2000). V roce 1986 byl schválen *Structural Adjustment Programme (SAP)*²⁸, podle tohoto programu se nejdříve začalo s dotací ropných produktů v zemi, což ale ve skutečnosti znamenalo srovnání domácích cen ropných produktů s mezinárodními, a tím pádem byl cíl zmenšit domácí poptávku po ropných produktech a zvýšit objem ropy na export a zvýšit tak příjmy vlády. Tento krok znamenal zvýšení cen ropných produktů o 80 %. Další krok bylo otevření ropného trhu pro zahraniční investory. V 90. letech můžeme pozorovat nárůst menších ropných společností, které se soustředily na ropná pole opuštěné velkými společnostmi. V roce 1999 začala demokratická vláda vedená Olusegunem Obasanjem, zavádět opatření na podporu ekonomického růstu. (Frynas, 2000). Vláda zahájila v roce 2000 privatizaci ropných marketingových společností *National Oil and Chemical Marketing Plc (NOLCHEM)*, *the Pipelines and Products Marketing Company (PPMC)* a jiné. Dále se plánují investice do rafinérií a zpracovatelského sektoru. V roce 2002 dostalo 18 firem souhlas na výstavbu nových ropných rafinérií. V roce 2006 vedení NNPC oznámilo, že vláda a pět dalších ropných společností (*Shell, Chevron Texaco, ExxonMobil, Total a Agip (Eni)*) by chtěly postavit rafinérie s produkcí přes 1 milion barelů za den. V roce 2005 byl otevřen ropný trh pro firmy z celého světa, tato pobídka se týkala firem z Číny např. *China National Offshore Oil Company (CNOOC)*, *Indie Oil and Natural Gas Corporation (ONGC)-Videsh of India*, *Koree Korean National Oil Corporation (KNPC)*, *Brazílie Petrobras of Brazil a dalších* (Obi, 2010).

11.2 Prokletí přírodních zdrojů

Existuje fenomén, který je nazýván prokletí přírodních zdrojů, jde zejména o to, že země s velkým přírodním bohatstvím si vedou hůře než země, které je nemají. Joseph E. Stiglitz vysvětluje tento jev třemi příčinami. Zaprvé, snaha o zbohatnutí představitelů státu a úředníků a snaha firem jím v tomto vyhovět protože pro firmy je výhodnější podplácet úředníky než investovat do samotného odvětví a rozvíjet jej.

²⁷ Po zdanění a odečtu jiných poplatků.

²⁸ Tyto politiky, které byly pod patronací Světové banky a Mezinárodního měnového fondu jsou v současnosti vnímány velmi negativně například ve vztahu k investicím do zdravotnictví jednotlivých rozvojových zemí (WHO, 2013).

Zadruhé, ceny přírodních zdrojů jsou velmi kolísavé, hospodářská činnost země je velmi nestabilní a často výnosy vzniklé během konjunktury pokryjí náklady při propadu ceny komodity. Toto ale není případ Nigérie a ropy, jelikož tato komodita nemá taková výkyvy ceny a ve světě je po ní v současné době velká poptávka. Zatřetí, ropa a další přírodní zdroje nevytvářejí samy o sobě pracovní příležitosti a často potlačují ostatní sektory. Příliv peněz z ropy a posilování měny často vytváří tzv. *Holandskou nemoc*²⁹. Přírodní bohatství tak často vytváří bohaté země obydlené chudými lidmi. Důležité je podle autora vytvořit stabilizační fondy a investovat prostředky v zahraničí a do země je přivádět zpátky postupně (Project Syndicate, 2004).

11.3 Současná charakteristika ropného sektoru v Nigérii

Ropná produkce prostřednictvím spolupráce joint venture firem zaujímá 95 % celé nigerijské produkce. Firma *Shell* má největší podíl z produkce (55 % drží ve firmě státní firma *Nigerian National Petroleum Corporation (NNPC)*) produkuje 50 % nigerijské ropné produkce. Ve firmách *Exxon Mobile*, *Chevron Texaco*, *ENI/Agip* a *Total S. A.* má *NNPC* 60 % podílu (EIA, 2012). Nigérie produkuje lehké ropy vysoké kvality s nízkým podílem síry *Antan Blend*, *Bonny Light*, *Bonny Medium*, *Brass Blend*, *Escravos Light*, *Forcados Blend*, *IMA*, *Odudu Blend*, *Pennington Light*, *Qua-Iboe Light* a *Ukpokiti* (NNPC, 2010b).

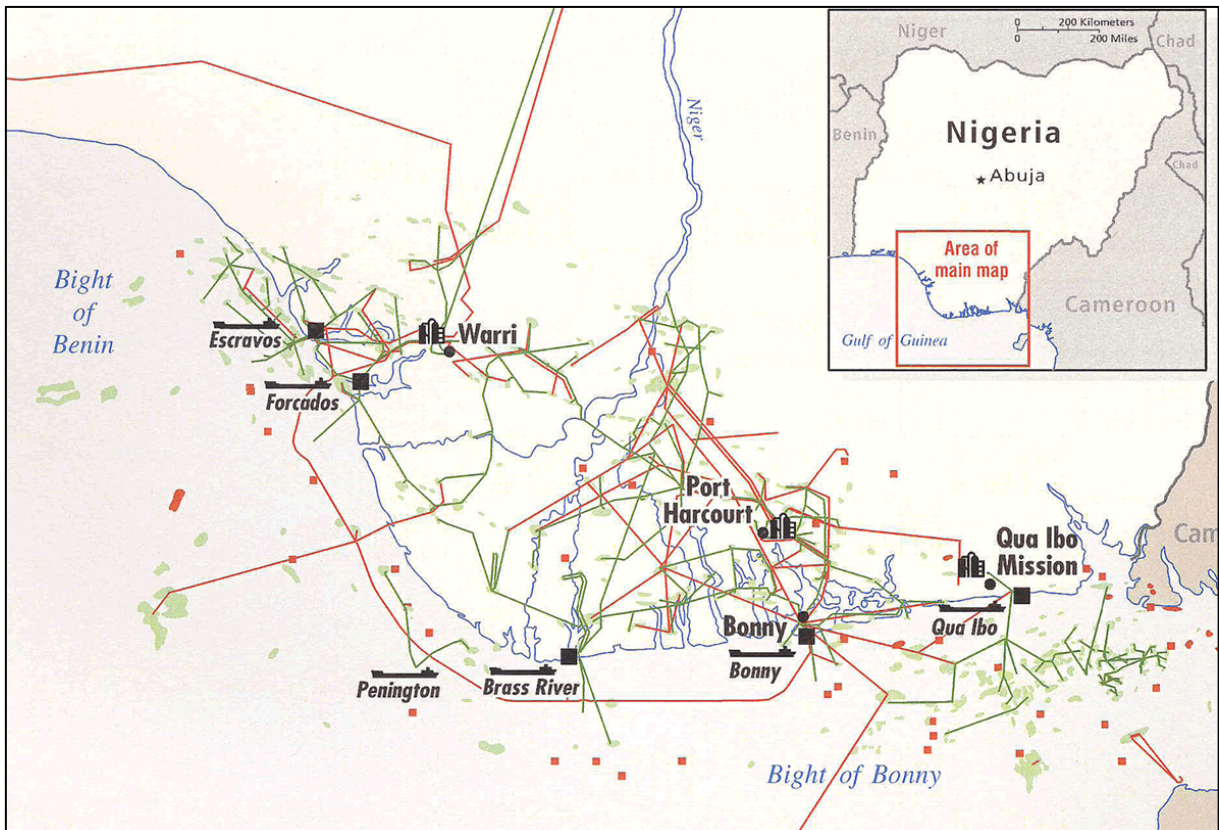
Podle *Odulura* by byla potřeba rozvoj domácích rafinérií, aby Nigérie nebyla závislá na importu ropných produktů. V současnosti má Nigérie 4 rafinérie³⁰, které mají výkon 445 000 barelů denně. Tyto rafinérie ale dnes pracují méně, než jsou jejich kapacity. Zejména kvůli nedávným nepokojům a špatnému technickému stavu (Odularu, 2008). V roce 2011 byla provozní kapacita nigerijských rafinérií v průměru 24 %, o trochu více než v minulém roce kdy to bylo 22 % (EIA, 2012). Na obrázku č. 3 můžeme vidět ropnou infrastrukturu, která je situována zejména v jižní části země. Tato infrastruktura je vlastněna nadnárodními ropnými společnostmi a *NNPC*. Exportní terminály (*Forcados* a *Bonny*) jsou provozovány firmou *Shell*, *ExxonMobil* provozuje terminál *Qua Iboe*, *Chevron* má *Escravos* a *Pennington* a *Eni/Agip* provozuje terminál *Brass*. Dále se zde nachází také

²⁹ Tento jev je pojmenován po situaci v Nizozemsku poté, co v Severním moři objevilo plyn a ropu, rostla nezaměstnanost, posílila domácí měna, zvýšila se mzdová hladina a země nedokázala vyvážet svoji průmyslovou ani zemědělskou produkci a konkurovat náporu dovozu (Project Syndicate, 2004).

³⁰ Jsou to 2 rafinérie v Port Harcourtu, jedna rafinérie ve Warri a rafinérie v Kaduně (Odularu, 2008).

několik plovoucích překladišť (FPSO³¹), které ulehčují export z ropných polí na moři (EIA, 2012).

Obr. 3: Ropná infrastruktura v Nigérii

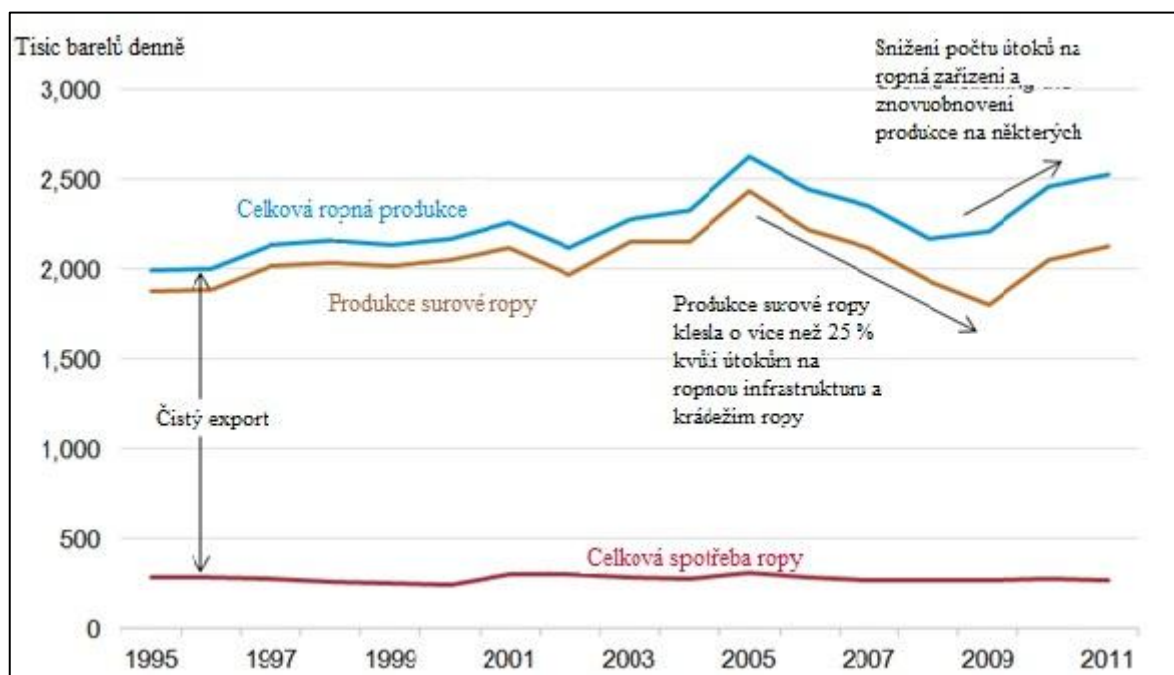
Pramen: <http://www.eia.gov>, 2012.

Důležitým příjmem vlády Nigérie jsou poplatky těžebních společností, v současné době jsou vyšší zejména kvůli zvýšení produkce těžby a vyšší ceny ropy. Po několik let plánuje vláda výstavbu nových rafinérií, ale zejména kvůli nedostatku financí se tento záměr stále odsouvá (Odularu, 2008). V grafu 3 můžeme vidět ropnou produkci a spotřebu v Nigérii od roku 1995 do 2011. Osa y znázorňuje počet barelů za den vyjádřený v tisících, na ose x je časová linie. Vrchol ropné produkce Nigérie byl v roce 2005, kdy dosáhla 2630 tisíc barelů denně. V následujících letech začala produkce klesat zejména kvůli násilí, které bylo vyvolané ozbrojenými skupinami. V roce 2009 klesla produkce o více než 25 %. Po roce 2009 můžeme pozorovat opětovný nárůst produkce vyvolaný snížením množství útoků na ropná zařízení a znovuobnovením produkce na některých ropných polích a hlubinných

³¹ Celým názvem *Floating Production Storage and Offloading*

ložiskách (EIA, 2012). Vstupem Nigérie do organizace OPEC souhlasila s tím, že bude dodržovat produkční kvótu 1 704 tisíc barelů denně. V dalších letech by ovšem Nigérie ráda navýšila kapacitu prostřednictvím několika projektů *Shellu*, *Agipu* nebo *Totalu* (EIA, 2012).

Graf 3: Ropná produkce a spotřeba v Nigérii od roku 1995 do 2011

Pramen: <http://www.eia.gov>, 2012. Upraveno autorem.

Nigerijská vláda dotuje cenu ropných produktů. Ceny benzínu a nafty se tak pohybovaly, díky dotacím, v roce 2011 kolem 65 naira (zhruba 8 korun českých) za litr benzínu (Červenková, 2012). Nigerijská vláda se poté rozhodla nedotovat tuto surovinu (od 01. 01. 2012), bezprostředně poté se začal prodávat litr benzínu za 140 naira, což vyvolalo masové protesty v ulicích a vyžádalo si na 600 obětí. Vláda poté reagovala na tuto situaci znovuzavedením dotací ropných produktů, tyto dotace ale byly nižší než dříve, takže na konci ledna 2012 stál litr benzínu 97 naira (cca 12 korun)(Novinky, 2012).

V tabulce 4 jsou uvedeny největší ropné rafinérie v Nigérii za rok 2011.

Tab. 4: Ropné rafinérie s největší kapacitou v Nigérii za rok 2011

Rafinérie v Nigérii s největší kapacitou těžby ropy v roce 2011	barel za kalendářní den ³²
Port Harcourt (Nová rafinérie)	150 000 barelů za kalendářní den
Warri (WRPC)	125 000 barelů za kalendářní den
Kaduna (KRPC)	110 000 barelů za kalendářní den
Port Hartcourt (PHRC)	60 000 barelů za kalendářní den

Pozn. Rafinérie jsou seřazené podle velikosti produkce

Pramen: <http://www.opec.org>, 2012. Upraveno autorem.

11.3.1 Předpokládaný budoucí vývoj ropného průmyslu

Není jednoduché odhadnout předpokládaný budoucí vývoj ropného průmyslu v Nigérii. Všeobecně se předpokládá trend zvyšování se produkce ropy, zejména kvůli očekávanému navýšení produkce na moři zejména v hlubinných vodách, i na pevnině v následujících letech. Mezi největší hlubokomořské projekty patří *The Usan project*, který by měl mít maximální denní kapacitu 180 000 barelů surové ropy (Chevron, 2012a) a *Egina project* (Canada Oil & Gas Report, 2012). Další velké projekty se týkají zemního plynu, který byl v minulosti brán spíše jako odpadní látka při těžbě ropy, ale v současnosti se již vyplatí firmám těžit. Mezi největší realizované projekty by měl být *Liquefied Natural Gas Project* (LNG) na zkapalněný zemní plyn, který je situován na ostrově *Bonny* ve státu *Rivers State*. Tento projekt s rozpočtem 4 miliardy amerických dolarů patří do spolupráce *NNPC*, *Shell Gas*, *Elf a Agip* (NDDC, 2013d). Další z projektů je *Transsaharský plynovod*³³, který by měl být dlouhý 4300 km, a měl by přivádět po souši nigerijskou ropu a plyn přes Niger a Alžírsko až do Evropy. Tento projekt by měl podle odhadů stát 10 miliard amerických dolarů a měl by být dokončen v roce 2015. Panují ovšem obavy ohledně projektu kvůli politické nestabilitě v regionu a obrovským finančním nákladům (Nigeria Oil & Gas Report, 2008).

³² Barel za kalendářní den (b/cd) je počet barelů za kalendářní rok dělený 365 dny (OPEC, 2013).

³³ Anglicky *Trans-Saharan gas pipeline*.

11.4 Právní zakotvení těžby ropy na území Nigérie

Podle zákona o ropě z roku 1969³⁴ je veškeré vlastnictví a kontrola ropy na území Nigérie, teritoriálních vodách, kontinentálním šelfu a části výlučné ekonomické zóny pod právem nigerijské federální vlády. Tento zákon dále upravuje tři typy obchodních smluv. První z nich je průzkum, na který je potřeba průzkumná licence (*Oil Exploration Licence* (OEL)), která je platná na jeden rok. Druhá licence (*Oil Prospecting Licence* (OPL)) je vydávána na rozsáhlejší průzkum a zahrnuje právo na prodej ropných nálezů a vydává se na 5 let. Těžařská firma se touto smlouvou také zavazuje spolupracovat s NNPC³⁵. Třetí licence se vydává na samotnou těžbu. Povolení k těžbě (*The Grant of an Oil Mining Lease* (OML)) dovoluje komerční těžbu na dobu 20 let. Tato smlouva uděluje firmě pravomoc na těžbu, průzkum a prodej. Ropné firmy, které v současnosti operují v Nigérii, pracují většinou s licencemi *OPL* nebo *OML* (Akinjide-Balogun, 2001). Podle stejného zákona (*Petroleum Act 1969*) má ziskový subjekt povinnost odvádět férové a adekvátní kompenzace za kontaminaci osobě nebo subjektu, která půdu zákonně vlastní nebo jí má pronajatou. Ropné nadnárodní společnosti jsou povinny platit adekvátní kompenzace pro případ ropného znečištění. Ve skutečnosti ale tyto firmy sotva kdy zaplatí adekvátní částku. V soudním řízení *Shell versus radní F. B. Farah*³⁶ z roku 1995, kdy ropný vrt značně kontaminoval 607 hektarů půdy nabídla firma Shell jako kompenzaci částku 44 000 naira což bylo tehdy v přepočtu 300 amerických dolarů. Problém je totiž zejména ve skutečnosti, že není právně přesně definováno, jak velká by měla být adekvátní kompenzace. Tento zákon tak nahrává ropným společnostem, aby nadále znečišťovaly životní prostředí a platily minimum na jeho obnovu (Abiri et al., 2009). Na začátku roku 2013 ovšem padlo přelomové rozhodnutí nizozemského soudu, kdy firma *Shell Petroleum Development Company of Nigeria Ltd.* musela zaplatit kompenzace čtyřem nigerijským farmářům za škody, které jim způsobila. Tento případ by tak mohl fungovat jako precedent pro další postižené v Nigérii i jinde na světě (Reuters, 2013). K zabezpečení adekvátní společenské odpovědnosti firem v ropném průmyslu je zapotřebí podle autorů zvýšit celosvětové ekologické standardy a zlepšit vymahatelnost práv. Zlepšení situace v Nigérii se může dostavit také díky novému zákonu na ochranu životního prostředí (*Federal Environmental Protection Agency Act*) (Abiri et al., 2009). V tabulce 5 můžeme vidět

³⁴ Anglicky *Petroleum Act 1969*

³⁵ Celým názvem *The Nigerian National Petroleum Corporation*

³⁶ Anglicky *Shell vs. councilor F. B. Farah.*

jednotlivé změny příjmů ropy za jednotlivá období. Od roku 1960 bylo derivační pravidlo z příjmů z ropy stanoveno na 50 % jak pro státy produkující ropy, tak i pro federální vládu. Od roku 1969 vlastní a kontroluje všechny ropné zdroje federální vláda. V období občanské války (1969-1971) změnila vojenská vláda podíl na 45% pro státy produkující ropy a 55 % pro federální účet. Během vlády O. Obasanjo (1976-1979) bylo poprvé důležité místo produkce, jestli z pevniny anebo z moře, všechny příjmy produkce z moře byly totiž převedeny na federální účet. Kromě tohoto pravidla bylo změněno derivační pravidlo pro státy těžící ropy na 20 % minus produkce na moři a pro federální účet 80 % plus produkce na moři. Mezi lety 1982 až 1992 bylo toto pravidlo upraveno ještě více ve prospěch federální vlády na 1,5 % pro těžící státy a 98,5 % pro federální vládu. V roce 1999 se derivační pravidlo změnilo na 13 % pro těžící státy a 87 % pro federální vládu, které trvá dodnes (UNDP, 2006). V současné době je také rozdíl, jestli byla ropa vytěžena na pevnině nebo na moři. Příjmy z ropy vytěžené na území jednotlivých států federace jdou zpátky (podle derivačního pravidla) do států federace, ale příjmy z těžby ropy na moři patří podle mezinárodního práva pouze federální vládě a ta je nemusí zpátky přerozdělovat (Ebeku, 2003).

Tab. 5: Vládní a státní výnosy z těžby ropy od roku 1960 do roku 1999

Období	Státy těžící ropy (v procentech)	Přerozdělující federální účet (v procentech)
1960-67	50	50
1967-1969	50	50
1969-1971	45	55
1971-1975	45 minus těžba na moři	55 plus těžba na moři
1975-1979	20 minus těžba na moři	80 plus těžba na moři
1982-1989	1,5	98,5
1992-1999	3	97
1999-2013	13	87

Pramen: <http://hdr.undp.org>, 2006. Upraveno autorem.

V současné době je rozdělení z příjmů ropy hlavním problémem, které eskaluje v násilí a rozděluje zemi. Různé skupiny obyvatel se domáhají většího podílu na těžbě ropy.

Nejčastěji místní skupiny hovoří o požadavku 50 % příjmů z produkce na pevnině a také z podílu příjmů z těžby na moři, tedy stejně jako to bylo v 60. letech 20. století (EIA, 2012). V roce 1971 Nigérie vstoupila do organizace *OPEC*, tato organizace se zasadila o to, aby se státy více angažovaly v ropných operacích prostřednictvím vlastnictví a prodeje koncesí zahraničním společnostem. V roce 1971 byla proto založena *Nigerian National Oil Corporation (NNOC)*, která měla za úkol požadovat část příjmů z těžby jménem nigerijské vlády od ropných společností a podílet se tak na ziscích z ropné produkce. V tento samý rok vláda požadovala 33% a 35% podílu ve firmách *Agip* a *Elf*. Další akvizice se uskutečnily v letech 1973 až 1974 u ostatních ropných společností. V roce 1977 byla založena *Nigerian National Petroleum Corporation (NNPC)*, která převzala všechny pravomoci NNOC a kontrolní roli federálního ministerstva ropných zdrojů³⁷ (Akinjide-Balogun, 2001). Tato Národní společnost kontroluje každou část ropného průmyslu, od výzkumné činnosti přes produkci až po petrochemii. NNPC byla označována jako jedna ze světově nejuzavřenějších ropných firem³⁸ a měla podle *Transparency International a the Revenue Watch Institute v New Yorku* nejhorší výsledek ze 44 národních a mezinárodních firem (ITO, 2012). Společnost obdržela výsledek nula v kategorii zpřístupnění organizačních informací, měřila se také transparentnost firemních smluv a závazků (Reuters, 2012). Mohlo by se tedy zdát, že tato firma nechce zveřejňovat informace ohledně samotné organizace a využívá svého postavení na trhu. Můžeme se pouze domnívat, jestli za tímto výsledkem stojí tamější korupční praktiky nebo pouze neochota zveřejňovat informace. Musíme si ale uvědomit, že jde o státní firmu, která by měla pracovat pro lidi a transparentnost by měla být v jejím vlastním zájmu. Mnoho lidí se v současné době obrací s nadějí na nový zákon týkající se ropy tzv. *Petroleum Industry Bill (PIB)*, který by měl přeměnit NNPC na více tržně orientovanou společnost, která by byla otevřena soukromým investorům, dále také vznik nezávislé Národní ropné společnosti a další změny v celém ropném průmyslu (Reuters, 2012). *Petroleum Industry Bill* byl představen 18. srpna 2012 prezidentem Nigérie na Národním shromáždění federace a v současnosti (duben 2013) ještě nebyl přijat. Senátoři se nemohou dohodnout na konečné podobě (Wakili, 2013). Tento zákon je v mnoha ohledech kontroverzní, nelíbí se zejména tradičním velkým ropným společnostem a ohrožuje jejich dominanci a zisky v tomto odvětví. Severní státy federace se zase obávají ještě většího vlivu států těžících ropu. Dále

³⁷ Anglicky *Ministry of Petroleum Resources*

³⁸ V originále bylo uvedeno *one of the world's most closed oil companies* (ITO, 2012).

je také kritizována velká pravomoc ministra ropných zdrojů³⁹ (Hakeem Baba-Ahmad, 2013).

³⁹ Anglicky Minister of Petroleum Resources

12 Těžba ropy

V této kapitole budu porovnávat údaje dvou společností a to *British Petroleum* (BP) a *Organizace zemí vyvážejících ropu* (OPEC) za rok 2011. Rozdíl je mezi těmito organizacemi v prokázaných zásobách surové ropy, jelikož OPEC ve svých odhadech zahrnuje zásoby konvenční ropy i ropných kondenzátů.⁴⁰ Zatímco BP určuje své odhady podle více zdrojů například podle *OPEC Secretariat*, *World Oil*, *Oil & Gas Journal*, nezávislé odhady Číny a Ruska atd. V odhadech BP jsou také započítány kondenzáty zemního plynu. Nelze tedy říct, který z těchto odhadů je přesnější. Podle OPEC za rok 2011 jsou prokázané zásoby členů organizace 1 199 707 milionů barelů a mají tak 81 % na světových zásobách (OPEC, 2012). Podle *British Petroleum* za roku 2011 mají členové OPEC 72,4 % prokázaných všech zásob surové ropy což je v absolutních číslech 1 196 300 milionů barelů (BP, 2012). Rozdíl v procentuálním zastoupení i v absolutních číslech členů OPEC je daný zejména kvůli faktu, že každá z výročních zpráv uvádí různou hodnotu pro světové zásoby ropy. Výroční zpráva OPEC pro rok 2011 uvádí 1 481 526 milionů barelů ropy (OPEC, 2012), zatímco výroční zpráva BP pro rok 2011 uvádí 1 652 600 milionů barelů ropy (BP, 2012). Rozdíl mezi odhady je tedy 171 074 milionů ropy, a to není rozhodně zanedbatelné množství. Zejména jde o fakt, že obě organizace pracují s odhady, a nikdo tak doopravdy neví, jaké jsou reálné zásoby. Prokázané zásoby zemního plynu⁴¹ podle OPEC v Nigérii byly 5,154 miliardy standardních kubických metrů⁴² a počet aktivních vrtů⁴³ v Nigérii v roce 2011 byl 38 (OPEC, 2012).

12.1 Těžba ropy v Nigérii ve světovém měřítku

British Petroleum (BP) a *Organizace zemí vyvážejících ropu* (OPEC) používají jinou metodologii také pro vyjádření roční produkce. Když BP vykazuje roční produkci ropy v tunách a OPEC v barelech. Porovnat se dá proto pouze denní produkce, kterou oba vyjadřují v barelech. Tabulka 6 označuje největší světové producenty ropy podle *British Petroleum* za rok 2011.

⁴⁰ Prokázané zásoby surové ropy se rozumí množství všech kapalin statisticky definované jako surová ropa. Množství dané látky se určuje na základě několika geologických měření, z množství známých zásob, dále se berou v potaz ekonomické a vládní omezení (OPEC, 2013).

⁴¹ Prokázané zásoby zemního plynu se rozumí množství všech uhlovodíků statisticky definované jako zemní plyn. Množství dané látky se určuje na základě několika geologických měření, z množství známých zásob, dále se berou v potaz ekonomické a vládní omezení (OPEC, 2013).

⁴³ Vrty se myslí ty, které mají vrtnou věž a ostatní vybavení, které je potřebné pro těžení ropy a zemního plynu (OPEC, 2013).

Tab. 6: Největší světoví producenti ropy podle BP a členů OPEC za rok 2011

Produkce ropy ⁴⁴ na konci roku 2011	Tisíc barelů ropy denně (BP, 2012)	Tisíc barelů ropy denně (OPEC, 2012)
Saúdská Arábie	11 161	9 311
Ruská federace	10 280	Není členem
Spojené státy americké	7 841	Není členem
Írán	4 321	3 576
Čína	4 090	Není členem
Kanada	3 522	Není členem
Spojené arabské emiráty	3 322	2 564, 6
Mexiko	2 938	Není členem
Kuvajt	2 865	2 658,7
Irák	2 798	2 652, 6
Venezuela	2 720	2 880, 9
Nigérie	2 457	1 974, 8
Brazílie	2 193	Není členem
Norsko	2 039	Není členem

Pozn.: Státy jsou seřazené sestupně podle objemu své produkce.

Pramen: <http://www.bp.com>, 2012, <http://www.opec.org>, 2012. Upraveno autorem.

Největšími denními světovými producenty ropy podle BP jsou *Saúdská Arábie*, následovaná *Ruskou federací a Spojenými státy americkými*. Na čtvrtém místě je *Írán* a na pátém místě *Čína*. Nigérie je se svojí roční produkcí 117, 4 milionů tun na 12. místě na světě (BP, 2012). Z členů OPEC jsou největšími denními producenty *Saúdská Arábie, Írán, Spojené arabské emiráty a Kuvajt*. Nigérie je na sedmém místě (OPEC, 2012).

12.2 Těžba ropy v Nigérii v africkém měřítku

Podle odhadů *British Petroleum* (BP) na konci roku 2011 byly prověřené zásoby ropy 37 200 milionů barelů surové ropy. Tyto zásoby se tak shodují s údaji, co uvádí o

⁴⁴ Tato produkce zahrnuje surovou ropy, ropné břidlice, ropné písky a NGLs (kapalina obsahující zemní plyn)(BP, 2012).

Nigérii OPEC (OPEC, 2012). Z afrických zemí má větší zásoby pouze Libye a to 47 100 milionů barelů ropy (BP, 2012) a podle OPEC 48 014 milionů barelů ropy (OPEC, 2012) viz tabulka 7. Údaje pro jednotlivé státy se liší zejména kvůli důvodům popsaným v kapitole 12. Těžba ropy.

Tab. 7: Prokázané zásoby ropy na konci roku 2011 podle BP a OPEC

Prokázané zásoby na konci roku 2011	milionů barelů ropy (BP, 2012)	milionů barelů ⁴⁵ ropy (OPEC, 2012)
Alžírsko	12 200	12 200
Angola	13 500	10 470
Čad	1500	Není členem
Republika Kongo	1900	Není členem
Egypt	4300	4 500
Rovníková Guinea	1700	Není členem
Gabon	3700	2 000
Libye	47 100	48 014
Nigérie	37 200	37 200
Súdán a Jižní Súdán	6 700	6 700
Tunisko	400	Není členem

Pozn.: Státy jsou seřazené podle abecedy.

Pramen: <http://www.bp.com>, 2012, <http://www.opec.org>, 2012. Upraveno autorem.

Nejvyšší denní produkci ropy na africkém kontinentu podle *British Petroleum* (BP) uvádí *Nigérie* následovaná *Angolou* a *Alžírskem* (BP, 2012). Podle států OPEC je pořadí největších producentů stejné, avšak objemy se liší (OPEC, 2012).

⁴⁵ 1 barel je 159 litrů (OPEC, 2013).

Tab. 8: Denní produkce ropy⁴⁶ afrických států na konci roku 2011

	Tisíc barelů ropy podle BP (BP, 2012)	Tisíc barelů ropy členů OPEC (OPEC, 2012)
Alžírsko	1729	1 161,6
Angola	1746	1618
Čad	114	Není členem
Republika Kongo	295	Není členem
Egypt	735	Není členem
Rovníková Guinea	252	Není členem
Gabon	245	Není členem
Libye	479	489,5
Nigérie	2457	1974, 8
Súdán a Jižní Súdán	453	Není členem
Tunisko	78	Není členem

Pozn.: Státy jsou seřazené podle abecedy.

Pramen: <http://www.bp.com>, 2012, <http://www.opec.org>, 2012. Upraveno autorem.

⁴⁶ Tato produkce zahrnuje surovou ropu, ropné břidlice, ropné písky a NGLs (kapalina obsahující zemní plyn)(BP, 2012).

13 Snahy o zlepšení pověsti

V této části své práce se zaměřím na snahy o zlepšení pověsti vládních a zejména soukromých organizací v Nigérii prostřednictvím svých rozvojových programů a iniciativ.

13.1 Niger Delta Development Commission

Niger Delta Development Commission (NDDC) je vládní organizace, která byla zřízena v roce 2000 na podporu udržitelného rozvoje regionu řeky Niger, dále si klade za cíl rozvoj ekonomický, sociální a dodržování ekologických standardů. Další činnost této komise je hodnotit projekty financované ropnými společnostmi a nevládními organizacemi a dohlížet nad správou jednotlivých fondů (NDDC, 2013a).

Nejdůležitější finanční příspěvky do této organizace:

1. Od federální vlády Nigérie dostává tato organizace částku, která odpovídá 15 % měsíčního povinného příspěvku členů této komise na federální účet⁴⁷.
2. Ropné a plynárenské firmy pracující na pevnině i na moři v oblasti delty řeky Niger přispívají 3 % svého celkového ročního rozpočtu.
3. 50 % peněžitých prostředků, které členové komise přispívají do Ekologického fondu⁴⁸ (NDDC, 2013a).

Niger Delta Development Commission (NDDC) každý rok obdrží od ropných společností více než 3 miliardy naira (Idemudia,2007). Během prvních třech let existence (2001-2003) tato organizace obdržela ze všech zdrojů 47 miliard naira. Za tyto prostředky například vybuodovala 40 silnic, 90 vodních projektů, 50 zdravotních středisek (NDDC, 2013d). *Niger Delta Development Commission* přišla v roce 2005 s tzv. Hlavním plánem⁴⁹, který by měl lépe fungovat než rozvojové plány v deltě řeky Niger. Nabízí totiž pro všechny zainteresované jedince možnost rozhodování a plánování jednotlivých kroků ve 24 sektorech, které zahrnují téměř všechny lidské činnosti v regionu (NDDC, 2013c). Tento plán byl v roce 2007 schválen prezidentem republiky, ale jeho části se prosazují zatím velmi pomalu (Vanguard, 2007). Tato organizace se také potýká s obviněním z korupce. Prezident republiky Nigérie pověřil výbor, aby prověřil hospodaření této organizace.

⁴⁷ Anglicky Federation Account.

⁴⁸ Anglicky Ecological Fund.

⁴⁹ Anglicky Master Plan.

NDDC se totiž potýká s řadou kritiky zejména kvůli nedokončení několika projektů a korupčních praktik uvnitř organizace. Určený výbor zjistil nesrovnalosti v řadě projektů, které nesplňovaly svůj původní záměr a řadu pochybných finančních transakcí (Vanguard News, 2013). Další kritika rozvojových projektů *NDDC* směřuje na špatně určené cíle rozvojových projektů a nedostatečný systém nezávislých evaluací (*NDDC*, 2013d)

13.2 Společenská odpovědnost firem

Mnoho let se ropné firmy snažily zřeknout své odpovědnosti aktéra rozvoje. V posledních letech se ale pod tlakem ozbrojených skupin a jejich útoků na ropná zařízení snaží těmto útokům přecházet prostřednictvím rozvojovým projektům, které mají přispět ke zlepšení situace pro místní obyvatele. Několik let trvání rozvojových programů ropných společností v tomto regionu v minulosti nepomohlo odvrátit negativní dopady těžby a zpracování ropy na životní prostředí a místní komunity. Ropné společnosti se proto snaží jít jinými metodami.

Společenská odpovědnost firem neboli anglicky *Corporate Social Responsibility* (CSR) znamená způsob vedení firmy, který přispívá ke zlepšení dobrého jména a její prestiže, znamená to také chovat se odpovědně k prostředí a společnosti, ve které podnikají (Business Leaders Forum, 2012). Tento koncept se prosazuje od 60. let 20. století mezi americkými firmami působící v Africe nebo Asii. Většinou se klade důraz na ekonomické, environmentální a sociální aspekty jednotlivých firem. Je ovšem rozdíl mezi jednotlivými státy a firmami (Mora-Leite, Padgett, 2011). Existuje dokonce iniciativa OSN, která požaduje od firem respekt a podporu několika principů zahrnující lidská práva, práci, životní prostředí a protikorupční opatření. Tento přístup podle nich může pomoci k dosažení udržitelného rozvoje a přispět ke změně k lepšímu pomocí globalizace (Aaron, 2012). První ropná společnost, která se začala angažovat v oblasti rozvoje v Nigérii, byla firma Shell prostřednictvím *Community assistance* (v letech 1960–97), *Community Development* (1998–2003) a *Sustainable Community Development* (v roce 2004) tyto projekty se zaměřovaly zejména na potřeby jednotlivých komunit. U většiny z těchto projektů ovšem byly špatně nastavené cíle a často se nedaly splnit. V roce 2005 *Chevron Nigeria Limited* (CNL) začala používat přístup *Global Memorandum of Understanding*, který je zaměřený na podporu účasti místních obyvatel na rozhodování a realizaci prostřednictvím nevládních organizací (Aaron, 2012).

V současnosti se vede odborná debata, jestli by neměla být společenská odpovědnost firem v Nigérii uzákoněna. Existují zde některá ustanovení, která spíše nabádají k opačnému jednání například, že ředitel společnosti by měl brát ohled při vykonávání své funkce na zájmy svých pracovníků a zároveň svých společníků, ale není zde žádná zmínka o společenské odpovědnosti firem. Jde zejména o to, jestli by tyto zákony byly v praxi dodržovány, jelikož některé z již existujících nigerijských zákonů na ochranu životního prostředí v praxi příliš nefungují⁵⁰. Nedodržení tohoto ustanovení představuje pro firmy hrozbu sankcí a dokonce možnost vězení pro vlastníka firmy. Otázka ovšem zní, jestli při znečištění, které způsobí obrovské škody na majetku, je dostatečné když postižený dostane peněžité odškodné. Další problémem je také obrovský nepoměr při vyjednávání nebo soudu mezi velkou nadnárodní korporací a jednotlivými občany, kteří často neznají svá práva a povinnosti těchto firem. Podle autorů této studie je chyba také na straně vlády, která by měla více dbát na dodržování jednotlivých standardů a úmluv a snažit se o zlepšování situace zejména uvnitř komunit (Mordi et al., 2012). Ozývají se také kritické hlasy, které tvrdí že tyto programy jsou pouze populistické kroky, které mají zmírnit kritiku praktik dané společnosti a fungují pro firmy něco jako rozšíření svých služeb a prevence případných konfliktů. Na druhou stranu zde vidíme postup ve vnímání vlády ohledně základní zodpovědnosti za své občany o snahu regulací podnikatelských činností. Rozdílné reakce jsou dané zejména kvůli absenci nejednotného systému těchto programů na rozvoj komunit (Idemudia, 2007).

13.3 Jednotlivé ropné společnosti a jejich programy

V této části práce budou představeny profily jednotlivých ropných společností působících v Nigérii a jejich rozvojové programy. U některých z nich je uvedena také kritická část, těchto programů.

13.3.1 Nigerian National Corporation

Mezi lety 1978 až 1989 postavila *NNPC* rafinérie ve *Warri*, *Kaduně* a *Port Harcourtu*. V roce 1988 byla zkomercializována do 12 obchodních jednotek⁵¹ (*NNPC*, 2010a). Nadnárodní společnosti pracují v tzv. koncesním systému⁵², kde *NNPC* je firma

⁵⁰ Jedná se například o zákon na ochranu životního prostředí (The Nigeria Federal Environmental Protection Agency Act), který stanovuje odpovědnost firem za úniky ropy (Mordi, Peyemi, Tonbara, Ojo, 2012).

⁵¹ Například Nigerian Petroleum Development Company (NPDC) nebo The Nigerian Gas Company (NGC) a další.

⁵² Anglicky concession systém.

držící koncese a jednotlivé firmy jsou tzv. operátoři (NNPC, 2010b). Nadnárodní společnosti spolupracují s NNPC prostřednictvím smluv *Joint Operating Agreements (JOAs)* nebo *Production Sharing Contracts (PSCs)*. Ostatní, zejména domácí ropné společnosti, spolupracují s nadnárodními společnostmi prostřednictvím vlastních podmínek (NNPC, 2010b). Další forma spolupráce je prostřednictvím *joint venture*. Spolupráce s firmou Shell⁵³, která je největší ropnou společností v zemi, představuje přes 80 ropných polí a zaměřuje se zejména na pevninské oblasti. Spolupráce s firmou *Chevron Nigeria Limited (CNL)*, činí z CNL druhého největšího producenta ropy v Nigérii, pracující zejména v regionu Warri a v mělkých vodách. *Mobil Producing Nigeria Unlimited (MPNU)* je společnost operující v mělkých vodách ve státu *Akwa Ibom* a na moři. Další firma pracující prostřednictvím této spolupráce je *Nigerian Agip Oil Company Limited (NAOC)* a *Texaco Overseas Petroleum Company of Nigeria Unlimited (TOPCON)* (NNPC, 2010c). V současné době se snaží jít tato firma cestou budování sociální infrastruktury. NNPC přispívá do rozvojových fondů, které realizují samy nadnárodní firmy. Např. v roce 2006 spolupracovala na projektu se společností Shell ve výukových zemědělských centrech. Sama NNPC nerealizuje projekty, ale přerozděluje finanční částky prostřednictvím jiných organizací (Nwokeji, 2007).

13.3.2 Royal Dutch Shell plc.

Firma sama sebe prezentuje jako ropnou společnost těžící v Nigérii na pevnině i na moři a má tak dlouhotrvající vztah k obyvatelům a místní ekonomice, kterou podporuje prostřednictvím daní a povinných poplatků a podporou místních firem zabývajících se těžbou ropy. Royal Dutch Shell plc. zkráceně *Shell* také produkuje energii a podporuje místní rozvojové iniciativy v oblasti delty řeky Nigeru. Denní průměrná produkce *Shellu* je 949 000 barelů ropného ekvivalentu.⁵⁴ Shell působí v Nigérii prostřednictvím *The Shell Petroleum Development Company of Nigeria Limited (SPDC)*, největší ropné společnosti, která spolupracuje prostřednictvím *joint venture* s vládní organizací *NNPC (Nigerian National Petroleum Corporation)*. Tato společnost vlastní síť více než 9 000 km ropovodů 71 ropných polí a mnoho dalšího (Shell, 2012). Firma Shell, jakožto jeden z největších těžařů v zemi, se velkou částí podílí na znečištění ropou a jinými látkami. V roce 2011 klesl podle výroční zprávy výskyt ropných skvrn způsobených firmou Shell o 30 % oproti

⁵³ Přesněji *Petroleum Development Company of Nigeria Limited (SPDC)*.

⁵⁴ oil equivalent per day(kboe/d)(Shell, 2013).

roku 2010⁵⁵. Přesto ale počet ropných skvrn se oproti roku 2010, kdy bylo 32 skvrn, zvýšil na 63 v roce 2011. Jako hlavní problém těchto úniků ropy firma uvádí ozbrojené střety a krádeže ropy. Další z ožehavých témat je spalování zemního plynu. Jednotlivé společnosti SPDC snížily o 20 % objem spáleného plynu oproti minulému roku⁵⁶. Podle výroční zprávy SPDC za roku 2011 přispěla tato organizace částkou 76,3 milionu amerických dolarů na místní rozvojové projekty. Většina projektů se zaměřila na zvyšování nigerijské energetické soběstačnosti, zejména pak elektrické energie. V roce 2011 SPDC začala používat model komunitou vedený systém investic.⁵⁷ Tento model dává zástupcům jednotlivých komunit možnost rozhodovat o tom, jak využít prostředky z fondů organizace na rozvojové projekty. Na konci roku 2011 bylo takto investováno 78 milionů dolarů a do projektů bylo zahrnuto 314 komunit s populací větší než 3 miliony obyvatel (Shell, 2012). V roce 2003 spustila společnost Shell program *The LiveWIRE Nigerian programme*, který nabízí účastníkům školení ohledně podnikání a zásad obchodování, a také počáteční kapitál na vytvoření vlastní firmy nebo projektu. Do dnešního data⁵⁸ absolvovalo program přes pět tisíc obyvatel delty řeky Niger a více než dva tisíce účastníků si založili vlastní firmy, které poté samy vytvořily pracovní místa pro místní obyvatele (Shell, 2013). V roce 2010 byl představen projekt SPDC prvního subvencovaného zdravotní pojištění v regionu delty Niger v nemocnici *The Obio Cottage Hospital v Port Harcourtu*. Na konci roku 2011 bylo do tohoto projektu zapojeno více než deset tisíc lidí (Shell, 2012). Nadace Shell⁵⁹ vznikla v roce 1997, jako nezávislá charitativní organizace, snažící se vyřešit globální rozvojové problémy jako například udržitelnou dopravu, přístup k energiím a pracovním pozicím (Shell, 2012). V grafu 4 můžeme vidět nárůst objemu peněžitých prostředků *Petroleum Development Company (SPDC)* na programy CSR z 32 milionů amerických dolarů v roce 2004, na 84 milionů amerických dolarů (Aaron, 2012).

⁵⁵ Jedná se o 0,5 tisíc tun ropy (Shell, 2012).

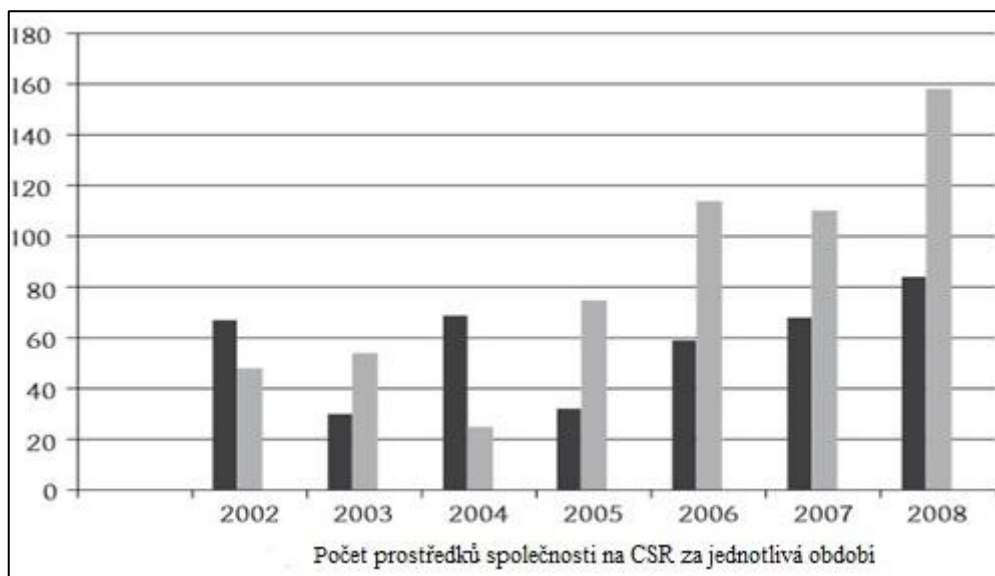
⁵⁶ Jedná se o objem 1,9 milionu tun plynu (Shell, 2012).

⁵⁷ Anglicky *community-led social investment model*.

⁵⁸ Duben 2013

⁵⁹ Anglicky *Shell Foundation*.

Graf 4: Výdaje firmy Shell (v mil. USD) na společenskou odpovědnost od roku 2002 do 2008

Pramen: Aaron, 2012. Upraveno autorem.

Rozvojovým programům firmy Shell v Nigérii je vytýkána snaha o vyřešení aktuálních problémů bez ohledu na dlouhodobou perspektivu. Dále také přerозdělování finančních obnosů za účelem urovnání sporů a zlepšení pověsti firmy. Shell poté zpětně nemonitoruje, na jaké projekty byly peníze použity. Samotné komunity mají nízkou pravomoc ovlivňovat podobu a účel projektů (Aaron, 2012).

13.3.3 ExxonMobil

ExxonMobil je největší ropná společnost na světě, která má svůj podíl ve 36 rafinériích ve 21 zemích světa. *ExxonMobil* se podle svých oficiálních publikací snaží předcházet případným environmentálním dopadům spojených s ropnými operacemi na celém světě (ExxonMobil, 2011). Tento výrok je velmi diskutabilní vzhledem k faktu, že firma může za ropnou katastrofu *Exxon Valdez* z roku 1989⁶⁰. *ExxonMobil* působí v Nigérii prostřednictvím své pobočky *Mobil Producing Nigeria (MPN)* a je zde druhý největší ropný producent. Společnost začala působit v Nigérii v roce 1955 jako *Mobil Exploration Nigeria Incorporated (MENI)*, v roce 1969 začala firma těžit ropu na moři.

⁶⁰ Tato ropná katastrofa byla jedna z nejhorších v historii a uniklo při ní podle odhadů více než 257 tisíc barelů ropy (Exxon Valdez Oil Spill Trustee Council, b. d.).

Firma působí zejména ve státu *Akwa Ibom* na jihu země, kde realizuje také své rozvojové projekty, například formou stipendií podpořila během 10 let více než 5 tisíc studentů (ExxonMobil, 2011). *ExxonMobil* se snaží bojovat také proti malárii, prostřednictvím své pobočky investovala 15 milionů dolarů na různé programy jednotlivých organizací bojující proti této nemoci. V roce 2011 tak mohla *The Family Health Care Association*, díky finanční pomoci společnosti *ExxonMobil*, distribuovat 85 tisíc moskytiér a vyléčit více než 27 tisíc pacientů v nejhudších oblastech země (ExxonMobil, 2012). V roce 2011 se *MPN* stala první ropnou společností v Nigérii, která umístila ropné potrubí vyrobené nigerijskou firmou ⁶¹, do vlastní sítě ropovodů. V současnosti firma spolupracuje s nigerijskou společností na zlepšení kvality jednotlivých potrubí a následné splnění mezinárodních standardů (ExxonMobil, 2013). Dalším z projektů je zvýšení kvality domácích výrobků žen z regionu Bonny a podpora jejich obchodní činnosti prostřednictvím tréninků zaměřených na finanční gramotnost, počítačovou gramotnost, umění a další. Na nigerijské ženy je také zaměřen další z projektů *The Global Women in Management Program*, který věří, že ženy jsou hnacími motory ekonomické a sociální změny v komunitách. V roce 2005 bylo investováno více než 38 milionů amerických dolarů na tyto programy, které se zaměřovaly na management a vedení lidí. Tyto programy mají vychovat budoucí generaci vedoucích a manažerek. V současné době působí v Nigérii dva tyto regionální programy (ExxonMobil, 2013b). Další forma pomoci od *MPN* místním obyvatelům byla v podobě zakoupení učebnic fyziky do státního sekundárního vzdělávání v hodnotě 1,5 milionu naira. Tato knižní pomoc je snaha společnosti o podporu rozvoje přírodních věd v zemi (MPN, 2006).

Podle autorů studie firma koexistuje s místními komunitami v relativním klidu, zejména kvůli mnoha projektům, které přispěly ke zlepšení situace místních obyvatel. Velké rezervy ale vidí v dodržování ekologických standardů (Ibok, Mboho, 2011). V roce 2002 se začala *MPN* zaměřovat na pomoc místním komunitám prostřednictvím budování kapacit pro místní rozvoj. Tyto změny byly hlavně způsobené tím, že vláda prostřednictvím *Niger Delta Development Commission (NDDC)* obdržela 3 miliardy naira a měla tak dostatečný obnos peněz na budování infrastruktury a také zejména kvůli změně nároků a požadavků od samotných místních komunit. Jeden z projektů, na kterém *MPN* spolufinancovala společně s *International Finance Corporation (IFC)*, byl podpora místních obyvatel prostřednictvím mikroúvěrů a malých podniků, díky kterým bylo v roce 2004 místním lidem

⁶¹ Jednalo se o 30km (ExxonMobil, 2013)

rozděleno přes 73 milionů naira. Pomocí takto zaměřených projektů se chtěla *MPN* vyhnout kritice (například Frynas, 2005), která tvrdí, že nadnárodní ropné společnosti dělají málo projektů zaměřené na rozvoj dovedností místních obyvatel. Nicméně tyto projekty nejsou často řízené komunitou, ale místní jsou bráni jako příjemci, kteří nemají právo do těchto činností zasahovat (Idemudia, 2007).

13.3.4 Chevron Corporation

Chevron je třetí největší ropný producent v Nigérii. V roce 2000 se společnost spojila s ropnou firmou *The Texas Company*, známější pod názvem *Texaco* a přejmenovala se na *ChevronTexaco*, ale v roce 2005 si změnila název zpět na *Chevron Corporation*. Společnost pracuje ve spolupráci s *NNPC* zejména na pevnině a v pobřežních vodách zabírajících 2,2 milionů akrů (Chevron, 2012b). V roce 2012 byla průměrná čistá denní produkce 238 000 barelů ropy a 165 milionu kubických metrů zemního plynu. Velká ropná pole této společnosti jsou *Agbami*, *Usan* a *Bonga SW/Aparo* (Chevron, 2013). Od roku 2005 podporuje *Chevron* role místních komunit a jejich větší pravomoc na rozhodování o svém rozvoji prostřednictvím *Global Memorandum of Understanding (GMOU)*. Prostřednictvím tohoto programu bylo realizováno více než 200 projektů ve 425 komunitách ve prospěch 850 000 lidí z delty řeky Niger. V roce 2010 firma založila iniciativu pro partnerství v deltě řeky Niger⁶² a zavázala se o její dotaci ve výši 50 milionů amerických dolarů. Tato iniciativa byla podpořena také *The U. S. Agency for International Development (USAID)* v roce 2011 částkou 25 milionu dolarů na podporu jednotlivých projektů. Firma *Chevron* se dále snaží o redukci spalování zemního plynu při svých pracovních aktivitách do roku 2014 o 50 % celkovému objemu (Chevron, 2012b). V roce 2010 byla založena společností *Chevron Niger Delta Partnership Initiative (NDPI)*, která by měla během 5 let investovat prostřednictvím své nadace v Nigérii *Partnership Initiatives in the Niger Delta (PIND)* 50 milionů amerických dolarů. Tato iniciativa se nesnaží řešit pouze ekonomické a sociální problémy v oblasti delty řeky Niger, ale snaží se najít původ problémů a navrhnout jejich udržitelná řešení. Jeden z mnoha projektů této organizace byl zaměřen na rybí farmy ve městě *Ekpan*, které jsou sdružené do asociace čítající více než 3600 rybníků. *PIND* podpořila tuto asociaci prostřednictvím odborných školení od expertů a

⁶² Anglicky *The Niger Delta Partnership Initiative*.

poradců týkající se lepšího prodeje a propagace. Dále tato organizace investovala více než 350 tisíc amerických dolarů na odborné podnikatelské semináře pro obyvatele z oblasti *Edo* (Chevron, 2012c). Další projekt byl realizován ve státě *Akwa Ibom*, který byl zaměřen na zlepšení přístupu místních zemědělců na trh a také na zvýšení jejich ekonomického profitu, na tuto iniciativu bylo vyčleněno 59 931 amerických dolarů (PIND, 2010). Podle studie autora Alabi⁶³ vyplývá, že rozvojové programy společnosti *Chevron* mířily nejvíce do vybavení nemocnic a škol, konstrukcí přístavních hrází, udělování stipendií a podobně. Ovšem 79 % respondentů v komunitě *Arukpo* tvrdí, že tyto rozvojové snahy nebyly dostatečné. Další kritika se týká jejich nízkého zaměření na aktuální potřeby místních obyvatel. Kdy například komunita *Arukpo* odpověděla, že 96,3 % rozvojových aktivit společnosti *Chevron* neodpovídalo jejich potřebám. Respondenti z komunity *Igbokoda* ovšem odpověděli, že v 29 % odpovídaly tyto aktivity jejich potřebám. Z tohoto výzkumu vyplývá fakt, že ne všude se této společnosti podařilo úspěšně aplikovat své rozvojové programy a budovat projekty podle potřeb místních obyvatel, ale někde se tomu alespoň přiblížily (Alabi, 2012).

13.3.5 Eni Società per Azioni

Eni Società per Azioni⁶⁴ působí v Nigérii od roku 1962, firma zde působí prostřednictvím svých poboček *Nigerian Agip Oil Company (NAOC)*, *Agip Energy & Natural Resources Ltd (AENR)* a *Nigerian Agip Exploration Ltd (NAE)* a vlastní podíl v nigerijské firmě *Nigeria LNG ltd. (NLNG)* (Eni S.p.A, 2002). Tato firma operuje na ploše 40 625 km², pracující jak na pevnině, tak na moři. V roce 2011 byla průměrná denní produkce v Nigérii 160 000 barelů ropného ekvivalentu (Eni S.p.A, 2013). V roce 2010 firma zlepšila stav svých plynovodů v *Kwale* a *Obiafru* a začala vyvážet tak více zemního plynu a omezila jeho spalování (Eni S.p.A, 2009). Společnost si dala za cíl snížit spalování plynu o 80 % do roku 2014 oproti roku 2007 (Eni S.p.A, 2013). K tomuto cíli by měla přispět také výstavba 40 kilometrů dlouhého plynového potrubí, které by mělo propojit zásobníky plynu v oblastech *Otumara*, *Saghara* a *Escravos*. Tento projekt je kofinancován společností *Shell*. Od začátku produkce do roku 2002 firma utratila více než 70 milionů amerických dolarů na rozvojové projekty, nejdůležitější byl podle ní *Green River Project*

⁶³ Tento výzkum byl proveden na třech komunitách obyvatel žijících regionu delty Niger, pomocí dotazníku, kdy bylo vždy dotázáno 50 osob z každé komunity (Alabi, 2012).

⁶⁴ V některých zemích je známá pod obchodní značkou *Agip*.

(GRP), který zahrnoval dvojnásobné zvýšení zemědělské produkce a zvýšení jejich příjmů o 90 % pro 24 tisíc rodin na venkově, zahrnující 170 tisíc obyvatel. (Eni S.p.A, 2002). Tato firma také podpořila projekt většího zapojení nigerijských žen prostřednictvím mikropůjček. (Eni S.p.A, 2013). *Eni* působí také ve zdravotnictví. Její aktivity se týkají zejména dodávek zdravotnického materiálu, vybavení a stavby zdravotnických zařízení v Nigérii. Dále také spolupracuje s organizacemi jako *WHO*, *UNICEF*, *UNDP* na programu *Roll Back Malaria*, který je zaměřen na boj proti malárii. *Eni S.p.A.* také působí v několika projektech v oblasti školství, kde nejčastěji opravuje nevyhovující školní budovy, distribuuje školní pomůcky a organizuje specializované tréninky. Tato společnost se také snaží přispět k ochraně životního prostředí podporou projektů, které se zabývají například zlepšením infrastruktury a nakládání s odpadem ve městě *Port Harcourt* (ENI S.P.A., 2002).

13.3.6 Total Sociétés Anonyme

Total působí v Nigérii od roku 1962 prostřednictvím svých poboček *TOTAL E&P Nigeria Limited (TEPNG)*, *TOTAL Upstream Nigeria Limited (TUPNI)* pro ropnou produkci a *TOTAL LNG Limited* pro produkci plynu. *Skupina Total* je čtvrtá největší nadnárodní ropná skupina na světě. Průměrná denní produkce v Nigérii z moře i z pevniny se pohybuje okolo 250 000 barelů ropného ekvivalentu (Total S. A., 2012). V Nigérii se snaží firma podle svých oficiálních stránek jít cestou udržitelného rozvoje prostřednictvím několika projektů zaměřených na rozvoj mladých lidí, zlepšení stavu místních komunikací, zvýšení objemu elektřiny apod. (Total S. A., 2007). Firma se snaží vystupovat jinak než ostatní ropné společnosti v oblasti. Podpořila tak například výsadbu palem a revitalizaci mangrovových porostů. Společnost Total si dále zakládá na bezpečnosti svých zaměstnanců na svých ropných plošinách (Total S. A., 2013). V roce 2002 *Total* založil nadaci, ve spolupráci s neziskovými organizacemi, *Pro Natura International Nigeria*, která podporuje mikroúvěry a snaží se o ochranu přírodních zdrojů. K rozhodnutí založit tuto nadace mohlo přispět také zajištění bezpečného prostředí pro svoji podnikatelskou činnost prostřednictvím investic do sociálního sektoru. Není ovšem jisté, že tato strategie bude úspěšná, protože navzdory obrovským investicím, 13,7 milionů amerických dolarů, v období 1994 až 2000, do místních komunit, byly stále přítomny konflikty mezi firmou Total a místními obyvateli (Idemudia, 2007). V roce 2009 začala

společnost podporovat program postgraduálního vzdělávání, ve kterém podporuje mladé lidi z chudých venkovských oblastí. Ročně společnost vykáže na tento program 2,3 milionu amerických dolarů (Total Upstream Nigeria Limited, 2010). Další z programů společnosti je *The Skills Acquisition Program*, který má za cíl poskytnout odborné školení znevýhodněným obyvatelům a mladým lidem z měst *Koko, Makera a Kakuri* v oblasti delty řeky Niger, pomocí praktických tréninků zaměřených na práci s počítačem, zemědělství, výrobu nábytku a další. Na konci tohoto programu jim *Total Nigeria Plc* pomůže a poradí se začátkem vlastního podnikání. Tento program do současnosti úspěšně absolvovalo více jak 50 lidí (Total Nigeria plc, 2011). Další z programů se týká modernizace cest a silnic, které mají za cíl propojit jednotlivé regiony a komunity a napomoci tak k většímu rozvoji a lepšímu přístupu na trh. V roce 2001 bylo postaveno 20 km asfaltové silnice, v dalším roce dalších 25 km a v roce 2003 dalších 25 km. Celková cena projektu byla 2,4 milionu amerických dolarů (Total S.A., 2007). Společnost *Total* také podporuje sportovní aktivity ve státu *River State*, jako jsou například tenis, plavání, golf a fotbal. Tato společnost pořádá sportovní turnaje, které rozvíjejí vztahy mezi jednotlivými komunitami a přispívají k zviditelnění regionu (Total S. A., 2010).

14 Problémy spojené s těžbou ropy v Nigérii

V této kapitole se budu zabývat problémy, které jsou spojené s těžbou ropy. Toto téma je velmi obsáhlé a není to hlavní část mé práce, proto se budu snažit pouze nastínit nejdůležitější problémy a jejich důsledky.

14.1 Historické souvislosti konfliktu

V roce 1967 začala občanská válka kvůli separatistickému činu vyhlášení republiky *Biafra* v jihovýchodní části země s hlavním městem Enugu. V této části se nachází velké množství ropných nalezišť země, hlavní motivace odtržení tak byla zřejmá. Do konfliktu také promluvila etnická různorodost, nové rozdělení země na 12 států, odpor proti federaci, skrytá podpora Biafry ze zahraničí a politické ambice jednotlivých vojenských představitelů. Biaferský nejvyšší představitel C. O. Ojukwu nebral ohled během konfliktu na vysoký počet civilních obětí, byl přesvědčen, že vysoký počet mrtvých vyvolá v zahraničí domněnku, že jde o genocidu (Klíma, 2003). V roce 1967 poklesla kvůli konfliktu denní produkce ropy o 24 %⁶⁵. V následujících letech se lehce zvýšila produkce ropy z nalezišť na moři což částečně kompenzovalo úbytek ropy na pevnině (Luciani, 2011). Tento tříletý konflikt si podle odhadů vyžádal přes 3 miliony obětí. V roce 1970 centrální vláda podnikla masivní vojenský útok a navrátila toto území pod federální vládu (Uppsala Conflict Data Program, 2013). Od 70. let 20. století začaly protestovat organizace etnických menšin proti aktivitám ropných společností. V 90. letech prezentovala skupina *The Movement for the Survival of Ogoni People (MOSOP)* vládě své požadavky na místní samosprávu a kontrolu ropy na svém území. Stát ovšem tyto požadavky nerespektoval a odpověděl silou (Obi, 2009). V 90. letech došlo k ozbrojování mnoha etnických frakcí, které byly zpočátku podporovány státními úředníky, kteří chtěli využít polovojenské skupiny pro svoje cíle. Kolem roku 2003 byla výsledkem existence více než stovky ozbrojených skupin. Jejich cíle se stávala pochopitelně ropná ložiska. O kontrolu nad ropou spolu soupeřily velké skupiny *NDPVF*⁶⁶, *NDV*⁶⁷ a *MEND*⁶⁸. Vláda se postavila proti všem a snažila se využít jejich vzájemného soupeření a poštvat je proti sobě. Nejhůře ale

⁶⁵Produkce poklesla během tohoto roku ze 417 000 na 319 000 barelů na den (Luciani, 2011).

⁶⁶ *Niger Delta People's Volunteer Force* (Telička, 2011)

⁶⁷ *Anglicky Niger Delta Vigilante* (Telička, 2011).

⁶⁸ *Movement for the Emancipation of the Niger Delta* (Obi, 2009).

na tyto ozbrojené konflikty doplatili obyčejní lidé. V roce 2008 spustila vláda velkou ofenzivu proti všem ozbrojeným frakcím, která vyvrcholila v květnu 2009, kdy na konci června vláda vyhlásila šedesátidenní amnestii, kdy bylo údajně odevzdáno vládě velké množství munice a zbraní (Telička, 2011). V posledních několika letech začaly ozbrojené skupiny unášet zahraniční pracovníky ropných společností v oblasti delty Nigeru. Tyto skupiny poté vyžadují výkupné za jednotlivé pracovníky a za utržené peníze nejčastěji nakupují zbraně, tyto praktiky tak slouží k výrazné militarizaci konfliktu (Obi, 2009). V současné době se vede odborná debata ohledně příčin politické nestability v regionu, jestli za ní může etnická nejednotnost nebo profitování úzké skupiny lidí z politické nestability. Podle Luciani jsou největším problémem malé finanční obnosy putující do jednotlivých komunit, které by místním lidem kompenzovaly následky těžby. Dále také nedostatečný rozvoj infrastruktury a sociální rozvoj regionu (Luciani, 2011). V záležitosti větší militarizace regionu delty řeky Niger se podle Obi a několika dalších autorů angažují Spojené státy americké, zejména kvůli americkým ropným společnostem a ochranou jejich investic a také kvůli závislosti Spojených států amerických na dovozu ropy z této oblasti⁶⁹. Tento fakt a zvýšení útoků na ropné pracovníky a zařízení zvýšilo v poslední době počet příslušníků Vojenského námořnictva Spojených států amerických a Ozbrojených amerických složek v Africe⁷⁰ v této oblasti (Obi, 2010, Yacoob, 2004, Krueger, 2002).

14.2 Ekologické problémy

Nejvíce se ekologické problémy objevují v regionu delty řeky Niger, tento region zahrnuje devět ropných států (*Abis, Akwa Ibom, Bayelsa, Cross River, Delta, Edo, Imo, Ondo a Rivers States*) s rozlohou 75 000 km², tyto státy jsou zhruba stejně velké jako rozloha České republiky.⁷¹ V tomto regionu se nachází třetí největší mokřady na světě s vysokou druhovou biodiverzitou. Problémy, které nejsou způsobeny ropným průmyslem, jsou záplavy, které mají na svědomí rozsáhlou erozi půdy. Ostatní problémy tohoto regionu jsou způsobené zejména ropným průmyslem. Kvůli nižším přepravním nákladům vybudovaly ropné společnosti sítě kanálů propojené s mořem. Slaná voda poté ničí sladkovodní ekosystémy. Jedna z největších ekologických pohrom je způsobena ropnými úniky a skvrnami, často za tyto úniky můžou místní ozbrojené skupiny, které se snaží

⁶⁹ Ropa z Nigérie představuje 12-15 % amerického ropného importu (Obi, 2010).

⁷⁰ Anglicky *The United States Africa Command* (AFRICOM).

⁷¹ Rozloha České republiky je 78 867 km².

sabotovat ropnou produkci. Dalším problémem je špatný technický stav ropných zařízení a potrubí (UNDP, 2006). Ropné společnosti tvrdí, že za největším množstvím těchto úniků mohou právě sabotáže. Místní obyvatelé si ale stěžují na netransparentní vyšetřování jednotlivých úniků, jelikož způsob úniku je důležitý z hlediska následných kompenzací pro místní obyvatele. Vyšetřovací tým se skládá se z představitelů ropné společnosti, postižené komunity, zástupců ozbrojených složek a členů vládní agentury, zjistí-li se, že za únik může někdo jiný, než samotná společnost, místní obyvatelé nedostanou žádné odškodné. Ve skutečnosti tak nelze zjistit přesný poměr mezi ropnými úniky způsobený sabotáží a špatným technickým stavem zařízení, zejména kvůli chybějícímu nezávislému posudku a monitoringu (Amnesty International, 2012). Mezi lety 1976 až 2001 se stalo v Nigérii 6 817 ropných úniků s celkovým objemem více než 3 miliony barelů ropy. Environmentální dopady těchto úniků jsou degradace půd, úbytek lesních porostů, zničení původních porostů mangrove, úhyn mořských živočichů a rostlin a další (UNDP, 2006). Dalším problémem je také úmyslné podhodnocení velikosti objemu uniklé ropy. Dne 21. 12. 2011 firma *Shell* ohlásila únik ropy v pobřežních vodách Nigérie o velikosti 40 000 barelů, ovšem nezávislé monitorovací středisko *SkyTruth* ohlásilo pomocí satelitních snímků ropnou skvrnu o velikosti 923 km² s odhadovaným několikanásobně větším objemem (Guardian News, 2011). Ropné společnosti jsou dále kritizovány za spalování a úniky zemního plynu. Které tak přispívají k nárůstu skleníkových plynů a způsobují lokální kyselou dešť, ničí biodiverzitu, zvyšují znečištění vzduchu, dále také způsobují změnu ekosystému (UNDP, 2006). Tato praxe sama o sobě představuje obrovské plýtvání energií, jelikož během 90. let 20. století ropné společnosti v Nigérii spálily celkem 75 % veškerého vytěženého zemního plynu (Eweje, 2006).

Obr. 4: Spalování zemního plynu v Nigérii

Pramen: <http://www.guardian.co.uk>, 2012.

V roce 2011 byla na žádost federální vlády Nigérie provedena jedna z nejobsáhlejších environmentálních studií v zemi na region *Ogoniland*. Ačkoli se v této oblasti již od roku 1993 netěží ropa ani plyn, tato studie odhalila vysokou ropnou kontaminaci půdy a vody, která má špatný vliv na zdraví místních obyvatel. Z důvodu zamoření prostředí je pro lis Ogoni velice obtížná obživa a život v této oblasti. Tato studie uvádí, že náprava životního prostředí do původního stavu v této oblasti je možná, ale potrvá 25 až 30 let. Jedno z doporučení této komise je zřízení nezávislé instituce tzv. *Ogoniland Environmental Restoration Authority*, která by měla rozpočet jednu miliardu amerických dolarů, a tyto prostředky by byly pouze použity na odstranění těchto environmentálních problémů (UNDP, 2011).

14.3 Ozbrojené skupiny

V oblasti delty řeky Niger je běžná praxe ozbrojených skupin, které bojují za práva obyvatel pomocí ozbrojených střetů, ale také politickou cestou. Nejčastěji uvádějí za svůj cíl nový řád v oblasti delty řeky Niger potažmo v celé zemi (Francis et al., 2011). MEND neboli *Hnutí za emancipaci delty Nigeru*⁷² je jedna z největších militantních skupin působící v deltě řeky Niger. Prvně na sebe výrazněji upozornila v roce 2006, kdy se

⁷² Anglicky *The Movement for the Emancipation of the Niger Delta*.

přiznala za únos čtyř zahraničních pracovníků ropných společností. Od té doby podniká ozbrojené akce proti ropným zařízením a unáší pracovníky těchto firem. Spojené státy americké a Nigérie obvinily toto hnutí za nestabilitu v oblasti a prostřednictvím ropy celosvětového ropného průmyslu. Není jistý přesný počet jejich členů⁷³, nejčastěji se uvádí, že největší skupinu tvoří mladí muži. Toto hnutí je dobře organizované zkušenými veliteli, avšak není úplně jednotné. Ozbrojené útoky MEND mají na svědomí 25 % denního ropného objemu země a tudíž obrovské škody. Některé ropné společnosti platí těmto organizacím předem za dojednané příměří. Další z praktik tohoto hnutí jsou samotné krádeže ropy (Hanson, 2007). Dalšími ozbrojenými skupinami působící v této oblasti jsou např. *The Niger Delta People's Volunteer Force (NDPVF)*, která se v současnosti zaměřuje spíše na politický boj proti vládě, *Niger Delta Vigilante (NDV)* je nezávislé hnutí, které bývá často spojováno s organizací *MEND*, dále poté *Niger Delta Liberation Force (NDLF)* je ozbrojená skupina kolem Johna Toga, zaměřují se zejména na krádeže ropy. V oblasti působí více ozbrojených skupin ale charakter a praktiky jednotlivých skupin jsou podobné (Francis et al., 2011). V 90. letech 20. století mladí Ijawové organizovali v deltě řeky Niger *Ijaw Youth Council (IYC)* ve kterém deklarovali, že všechny přírodní zdroje, nacházející se na jejich území, jim patří. Od tohoto okamžiku požadovali od ropných společností a státu „svoji“ ropu a plyn. Na tuto situaci federální vláda reagovala vysláním ozbrojených složek do oblasti, několik protestujících bylo vzato do vazby a někteří zabiti. Ijawové byli poraženi, ale jejich odpor i jiných organizací zůstává dodnes⁷⁴ (Obi, 2010). Na severu země, se sídlem ve městě Maiduguri operuje nigerijská islamistická skupina *Boko Haram*, oficiálním názvem *Jama'atu Ahlis Sunna Lidda'awati wal-Jihad*, což v překladu znamená Zakáz západního učení⁷⁵, častěji ovšem známá jako *Boko Haram*. Tato organizace byla založena v roce 2002 islamistickým kněžím Mohammedem Yusufem. Tato skupina bojuje za vytvoření islamistického státu v Nigérii. Stoupencům této náboženské skupiny je zakázáno se zúčastňovat politické nebo sociální aktivity spojené se západní civilizací. Stoupenci této náboženské skupiny mají na svědomí desítky bombových útoků a řadu přestřelek se stovkami mrtvých (Chothia, 2012). Tato náboženská skupina rozdmýchává napětí mezi muslimy a křesťany a značně přispívá k destabilizaci federace.

⁷³ Odhady hovoří od několika stovek po několik tisíc (Hanson, 2007).

⁷⁴ Další skupiny v regionu delty řeky Niger vyjádřily svými požadavky jako např. *Movement for the Payment of Reparations to Ogbia a další* (Obi, 2010).

⁷⁵ Nebo také Západní učení je rouhání (Centrum.cz, 2012)

14.4 Krvavá ropa

Obchod s kradenou ropou, zvanou někdy jako krvavá nafta, znamená velkou výzvu pro Nigérii a podkopává její rozvoj a bezpečnostní situaci v regionu delty řeky Niger. Podle odhadů je denně ukradeno 30 000 až 300 000 barelů ropy. Vláda díky těmto aktivitám přišla mezi lety 2003 až 2008 až o 100 miliard amerických dolarů. Mezi hlavní důvody těchto aktivit patří vysoká nezaměstnanost mladých lidí a jejich frustrace z nedostatku pracovních příležitostí, ozbrojené složky bojující proti vládě a všudypřítomná korupce. Mezi hlavní typy ropného vykrádání patří od menšího vykrádání pomocí navrtávání ropovodů, kterým se plní tankery, až po obchod s ropou mimo licencovaný objem. Tento problém má mnoho příčin a není jednoduché ho vyřešit, proto by podle autorky mělo zasáhnout mezinárodní společenství v čele se Spojenými státy americkými. Termín krvavá nafta je použit kvůli přilákání větší světové pozornosti, tak jako se to stalo u problému pašování krvavých diamantů. Výtěžky z nelegálního prodeje ropy jsou poté často použity na nákup zbraní ozbrojených skupin a přispívají tak k destabilizaci místní situace. Problém těchto aktivit je také zapojení části nigerijské armády, která poskytuje ochranu pro tyto činy za odměnu za finanční částky. Proti nim často stojí federální armáda, která brání zájmy vlády. Jedno z řešení tohoto problému je podle autorky technika identifikování ropy podle jejích chemických vlastností a určení odkud ropa pochází a jestli je legální anebo ukradená, tato metoda ovšem zvyšuje cenu surové ropy. Nelegální obchodníci ale již vymysleli strategii jak toto opatření obejít, a to pomocí exportu surové ropy do jiné rozvojové země, kde je dále rafinována a prodávána jako místní. Problém je ovšem velmi komplexní a nezákonný prodej ropy je pouze špička ledovce. Místní obyvatelé by často rádi pracovali, ale není zde dostatek pracovních příležitostí a tak se snaží získat peníze nelegální cestou (Asuni, 2009).

14.5 Hnutí MOSOP

Jedno z nejvýznamnějších hnutí v Nigérii je *The Movement for the Survival of Ogoni People (MOSOP)* tato nevládní organizace sdružující etnickou menšinu Ogoni, obyvatele jihovýchodní části Nigérie, byla založena v roce 1990. Vznikla zejména za účelem rozvoje regionu a posílení práv lidu Ogoni (MOSOP, 2010). V roce 1990 toto hnutí, čítající 500 tisíc obyvatel, předložilo vládě své požadavky na politickou autonomii jejich území, která by zaručila plnou kontrolu záležitosti týkajících se rozdělení ekonomických zdrojů, právo

na ochranu přírodních zdrojů a další požadavky. V tomto prohlášení vyjadřují Ogoni rozhořčení nad stávající situací v zemi a útlak od majoritních kmenů. Dále také kritizují environmentální politiky jednotlivých nadnárodních ropných společností, které zabraňují místním ve způsobu obživy. Dále tyto praktiky připodobňují ke genocidě, které mají za cíl vyhlazení etnika Ogoni. Další kritika se týká špatného přerozdělení ropných příjmů (MOSOP, 1991). Toto hnutí vyjadřuje nenávist zejména vůči *Shellu*, kterého viní za současnou situaci v regionu a spolupráce s vládou. Shell se brání tvrzením, že za současnou situaci může vláda. Důsledky těžby byly pro Ogoni zejména negativní, jelikož se na jejich území zvýšil počet zahraničních pracovníků, zhoršil se stav životního prostředí a také se zvýšily ceny potravin. Ovšem místní lidé nebyli stále zaměstnáváni v ropném průmyslu a jejich zlost a frustrace rostly. Hnutí se snaží tyto situace řešit na politické úrovni a nepoužívat násilí (Boele et al., 2001).

15 Závěr

V této bakalářské práci byla nejdříve podána ucelená socioekonomická a fyzickogeografická charakteristika Nigérie. Ve které byla zjištěna vysoká závislost této země na ropě a příjmů z těžby této suroviny, dále také vysoká míra korupce na všech úrovních a špatné vládnutí, není proto divu, že se země potýká s mnoha problémy. Dále byla detailně zmapována historie těžby ropy, současný stav a možný budoucí vývoj ropného sektoru v Nigérii. Nadnárodní ropné společnosti operují v zemi již více než 50 let a za tu dobu si zde vydobily silnou pozici. Nedostatečný vládní dohled umožňuje těmto společnostem drancovat přírodní zdroje bez dostatečné kompenzace pro místní obyvatele. Další část této práce se zabývá právním zakotvením ropy na tomto území. Jeden z nejdůležitějších faktorů pro místní obyvatele je míra přerozdělení příjmů z těžby ropy tzv. derivačním pravidlem, podle kterého patřilo v 60. letech 20. století 50 % příjmů z těžby ropy federálním státům těžících ropu a v současné době je to pouze 13 %. Tento podíl se několikrát během času měnil podle typu vlád. Obyvatelé Nigérie tak mají pocit, že jim stát v současnosti nedává tolik peněz z příjmů ropy, kolik jim náleží. Tato skutečnost nepřidává na oblibě vládě, ale spíše nahrává ke korupci, násilí a dalším nezákonným praktikám. V současné době se připravuje nový ropný zákon *Petroleum Industry Bill*, který by měl zlepšit situaci, ale s největší pravděpodobností se tak nestane. Nejobsáhlejší část této práce představují jednotlivé ropné společnosti a jejich rozvojové programy a projekty realizované v Nigérii. Tyto projekty jsou nejčastěji zaměřené na zlepšení vztahu mezi společnostmi a místními komunitami, zvýšení životní úrovně obyvatel a také předcházení konfliktům a zlepšení jména a pověsti společnosti. Problém je také v neschopnosti vládní instituce *Niger Delta Development Commission* koordinovat jednotlivé rozvojové programy společností a své vlastní nemalé finanční prostředky a snažit se zlepšit situaci v tomto regionu a také nízké snahy vládní ropné společnosti Nigerian National Corporation. Ve svých oficiálních publikacích vystupují ropné společnosti velice kladně a informují o svých rozvojových projektech, dodržování nejvyšších standardů těžby, ochraně životního prostředí a další. Realita je ovšem není tak ideální, u několika projektů se snaží tato práce, pomocí různých autorů, poukázat na chyby a neúspěchy jednotlivých programů. V další části práce jsou analyzovány problémy vznikající těžbou ropy. Jedná se zejména o ropné znečištění vyskytující se zejména v oblasti delty řeky Niger, které je největší měrou způsobeno ropnými úniky, spalováním zemního plynu a dalšími praktikami ze strany ropných společností. Dále také aktivitami ozbrojených skupin, které přepadávají a ničí

ropná zařízení, nelegálně obchodují s ropou a snaží se politickou cestou i silou o nastolení nového uspořádání v zemi. Poslední část se zabývá jedním z nejvýznamnějších nigerijských hnutí *MOSOP*.

Jako řešení zlepšení zdejší situace vidím stejně jako Collier zejména v dodržování mezinárodních standardů na těžbu a zpracování ropy a stanovení odpovědnosti a zvýšení vynutitelnost za vzniklé škody, dále také zprůhlednění veřejných výdajů a udělování ropných koncesí (Collier, 2009). Dále je podle mne důležité zvýšit míru přerozdělení příjmů z těžby ropy a zvýšit diverzifikaci státních příjmů. Ropné bohatství by mělo být motorem ekonomického růstu a nikoliv prokletím a destabilizačním faktorem. O potřebných změnách, které by zlepšily stav v zemi, se napsalo a namluvilo mnoho, chybí však politická vůle tyto potřebné kroky udělat.

Seznam použité literatury:

Knížní:

ABIRI, Kate, Festus EMIRI a Gowon DEINDUOMO. *Law and petroleum industry in Nigeria: current challenges : essays in honour of Justice Kate Abiri*. Lagos: Malthouse Press, 2009, xxi, 387 p. Malthouse law books. ISBN 9788422047.

CÍLEK, V., KAŠÍK, M., (2007) : Nejistý plamen. Dokořán, Praha, 191 s

COLLIER, Paul. *Miliarda nejchudších: proč se některým zemím nedaří a co s tím*. Vyd. 1. Praha: Vyšehrad, 2009, 217 s. Moderní dějiny (Vyšehrad). ISBN 978-80-7429-010-7.

FRYNAS, Jędrzej Georg. *Oil in Nigeria: : conflict and litigation between oil companies and village communities*. Münster: Lit Verlag, 2000. ISBN 38-258-3921-4.

CHMIEL, Juraj. *Hrob bílého muže, aneb, Afrika skutečnosti a snů*. Vyd. 1. Praha: Mladá fronta, 2007, 149 s., [28] s. obr. příl. Lidé a Země. ISBN 978-80-204-1435-9.

KLÍMA, Vladimír. *Nigérie - stručná historie států*. Praha : Libri, 2003. 145 s, str. 41.

Odborné publikace a časopisy:

EBEKU, Kaniye S.A. Nigerian Supreme Court and ownership of offshore oil. *Natural Resources Forum*. 2003, roč. 27, č. 4, s. 291-299. ISSN 01650203.

Frynas, "The False Development Promise of corporate Social Responsibility: Evidence from Multinational oil Companies." *International Affairs*. 2005, Vol. 81,

Industry Forecast Scenario. *Canada Oil & Gas Report*. 2012, č. 2, s. 21-27. ISSN 17483875

Mobil Producing Nigeria Unlimited (2006). Mobil Community News, 4 (2) 2nd Quarter NIGERIA OIL & GAS REPORT. *Oil And Gas Infrastructure* [online]. 2008 [cit. 2013-03-25]. Dostupné z: <http://web.ebscohost.com/ehost/pdfviewer/pdfviewer?sid=3d5dd7ad-a968-4006-92c0-7ed39b2a42e4%40sessionmgr12&vid=1&hid=18>

NIGERIA OIL & GAS REPORT. *Industry Forecast Scenario* [online]. 2011 [cit. 2013-04-10]. Dostupné z: <http://web.ebscohost.com/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=3&sid=dff26626-5c87-4aab-9656-6883a8281a01%40sessionmgr15&hid=28>

Internetové zdroje a publikace:

A CHEVRON CORPORATION. *Chevron Confirms First Production from Usan Deepwater Field* [online]. 2012 [cit. 2013-04-14]. Dostupné z: http://www.chevron.com/chevron/pressreleases/article/02242012_chevronconfirmsfirstproductionfromusandeepwaterfield.news

A NIGER DELTA DEVELOPMENT COMMISSION. *ABOUT US* [online]. 2013 [cit. 2013-03-23]. Dostupné z: <http://www.nddc.gov.ng/about%20us.html>

A NIGERIAN NATIONAL PETROLEUM CORPORATION. *About NNPC* [online]. 2010 [cit. 2013-03-23]. Dostupné z: <http://www.nnpcgroup.com/AboutNNPC/Corporateinfo.aspx>

A UNITED NATIONS DEVELOPMENT PROGRAMME. *Human Development Index* [online]. 2011 [cit. 2013-03-05]. Dostupné z: http://hdr.undp.org/en/media/HDR_2011_EN_Table1.pdf

A UNITED NATIONS EDUCATIONAL, Scientific and Cultural Organization. *Osun-Osogbo Sacred Grove* [online]. 2013 [cit. 2013-02-04]. Dostupné z: <http://whc.unesco.org/en/list/1118>

AARON, Kiikpoye K. DEPARTMENT OF POLITICAL & ADMINISTRATIVE STUDIES, University of Port Harcourt, Nigeria. *New corporate social responsibility models for oil companies in Nigeria's delta region: What challenges for sustainability?* [online]. 2012 [cit. 2013-03-18]. Dostupné z: <http://web.ebscohost.com/ehost/pdfviewer/pdfviewer?sid=4155e74a-dfe2-44db-9588-2441005110bf%40sessionmgr4&vid=1&hid=12>

AKINJIDE-BALOGUN, Olajumoke. AKINJIDE & CO. *Nigeria: Legal Framework Of The Nigerian Petroleum Industry* [online]. 2001 [cit. 2013-02-21]. Dostupné z: <http://www.mondaq.com/x/10726/Legal+Framework+Of+The+Nigerian+Petroleum+Industry>

ALABI, O.F. BRITISH JOURNAL OF ARTS AND SOCIAL SCIENCES. *Oil Companies and Corporate Social Responsibility in Nigeria: An Empirical Assessment of Chevron's Community Development Projects in the Niger Delta* [online]. 2012 [cit. 2013-04-17]. Dostupné z: http://www.bjournal.co.uk/paper/bjass_4_2/bjass_04_02_18.pdf

ALJAZEERA. *Africa: Profile: Goodluck Jonathan* [online]. 2010 [cit. 2013-01-30]. Dostupné z: <http://www.aljazeera.com/news/africa/2010/02/20102247327794647.html>

AMERICAN IMMIGRATION COUNCIL. *African Immigrants in America: A Demographic Overview* [online]. 2010 [cit. 2013-04-12]. Dostupné z: <http://www.immigrationpolicy.org/just-facts/african-immigrants-america-demographic-overview>

AMNESTY INTERNATIONAL. *Amnesty International Report 2012: The State of the World's Human Rights* [online]. 2012 [cit. 2013-02-17]. Dostupné z: http://files.amnesty.org/air12/air_2012_full_en.pdf

AMNESTY INTERNATIONAL. *Oil Spill Investigations in the Niger Delta: Amnesty International Memorandum* [online]. 2012 [cit. 2013-04-02]. Dostupné z: <http://www.amnesty.org/en/library/asset/AFR44/042/2012/en/85acee6e-4695-4293-9060-d64925aa5f87/afr440422012en.pdf>

AMNESTY INTERNATIONAL. *Petroleum, Pollution and Poverty in the Niger Delta* [online]. 2011 [cit. 2013-02-18]. Dostupné z: http://www.eyesonnigeria.org/EON_Extractives.html

ASUNI, Judith Burdin. UNITED STATES INSTITUTE OF PEACE. *Blood Oil in the Niger Delta* [online]. 2009 [cit. 2013-04-06]. Dostupné z: http://www.usip.org/files/blood_oil_nigerdelta.pdf

- B EXXON MOBIL CORPORATION. *Public policy debate* [online]. 2013 [cit. 2013-04-19]. Dostupné z: http://www.exxonmobil.com/Corporate/safety_climate_impact.aspx
- B CHEVRON CORPORATION. *Nigeria* [online]. 2012 [cit. 2013-03-25]. Dostupné z: <http://www.chevron.com/countries/nigeria/>
- B NIGERIAN NATIONAL PETROLEUM CORPORATION. *Oil Production* [online]. 2010 [cit. 2013-03-23]. Dostupné z: <http://www.nnpcgroup.com/NNPCBusiness/UpstreamVentures/OilProduction.aspx>
- B UNITED NATIONS DEVELOPMENT PROGRAMME. *Report Human Development Statistical Tables* [online]. 2011 [cit. 2013-02-18]. Dostupné z: <http://hdr.undp.org/en/statistics/ihdi/>
- B UNITED NATIONS EDUCATIONAL, Scientific and Cultural Organization. *Sukur Cultural Landscape* [online]. 2013 [cit. 2013-02-04]. Dostupné z: <http://whc.unesco.org/en/list/938>
- BABA-AHMAD, Hakeem. VANGUARD MEDIA. *Nigeria: PIB - a Basic Guide* [online]. 2013 [cit. 2013-03-15]. Dostupné z: <http://allafrica.com/stories/201303130364.html>
- BOELE, Richard, Heike FABIG a David WHEELER. SUSTAINABLE DEVELOPMENT. *SHELL, Nigeria and the Ogoni. II. Corporate Social Responsibility and* [online]. 2001 [cit. 2013-04-07]. Dostupné z: <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/sd.168/abstract;jsessionid=0FB900522C775A6E89DA15CA98B3B68B.d01t01>
- BRITANNICA ONLINE ENCYCLOPEDIA. *Continental shelf* [online]. 2013 [cit. 2013-01-25]. Dostupné z: <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/134970/continental-shelf>
- BRITISH BROADCASTING CORPORATION. *Who are Nigeria's Boko Haram Islamists?* [online]. 2012 [cit. 2013-02-17]. Dostupné z: <http://www.bbc.co.uk/news/world-africa-13809501>
- BRITISH BROADCASTING CORPORATION. *Mali crisis: Key players* [online]. 2013 [cit. 2013-02-15]. Dostupné z: <http://www.bbc.co.uk/news/world-africa-17582909>
- BRITISH BROADCASTING CORPORATION. *Nigeria: 'Oil-gas sector mismanagement costs billions'* [online]. 2012 [cit. 2013-03-19]. Dostupné z: <http://www.bbc.co.uk/news/world-africa-20081268>
- BRITISH PETROLEUM. *BP Statistical Review of World Energy* [online]. 2012 [cit. 2013-02-02]. Dostupné z: http://www.bp.com/assets/bp_internet/globalbp/globalbp_uk_english/reports_and_publications/statistical_energy_review_2011/STAGING/local_assets/pdf/statistical_review_of_world_energy_full_report_2012.pdf
- BRITISH PETROLEUM. *Statistical Review of World Energy Full Report 2011* [online]. 2011 [cit. 2013-04-22]. Dostupné z: http://www.google.cz/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=3&ved=0CEIQFjAC&url=http%3A%2F%2Fwww.bp.com%2Fassets%2Fbp_internet%2Fglobalbp%2Fglobalbp_uk_english%2Freports_and_publications%2Fstatistical_energy_review_2011%2FSTAGING%2Flocal_assets%2Fspreadsheets%2Fstatistical_review_of_world_energy_full_report_2011.xls&ei=HJF1UeDeJem4AT2v4G4Bw&usq=AFQjCNFEwom9EAB_5mlYvzaRDzkzQPgx1Q&bvm=bv.45512109,d.bGE
- BUSINESS CENTER Joint venture.. [online]. 2013 [cit. 2013-01-25]. Dostupné z: <http://business.center.cz/business/pojmy/p1244-joint-venture.aspx>
- BUSINESSINFO.CZ. *Souhrnná teritoriální informace Nigérie*. 2012, 45 s. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/zahranicni-obchod-eu/teritorialni-informace-zeme/nigerie.html>
- BUSINESS LEADERS FORUM. *Co je CSR* [online]. 2012 [cit. 2013-03-12]. Dostupné z: <http://www.csr-online.cz/co-je-csr/>
- C CHEVRON CORPORATION. *2011 Corporate Responsibility Report* [online]. 2012 [cit. 2013-04-23]. Dostupné z: http://www.chevron.com/documents/pdf/corporateresponsibility/Chevron_CR_Report_2011.pdf

C NIGER DELTA DEVELOPMENT COMMISSION. *The Regional Development Plan* [online]. 2013 [cit. 2013-04-12]. Dostupné z: <http://www.nddc.gov.ng/masterplan.html>

C NIGERIAN NATIONAL PETROLEUM CORPORATION. *Joint Venture operations* [online]. 2010 [cit. 2013-03-25]. Dostupné z: <http://www.nnpcgroup.com/NNPCBusiness/UpstreamVentures.aspx>

Central Intelligence Agency. The World Factbook : Nigeria. In Central Intelligence agency. *The World Factbook* [online]. 20.01.2013. [s.l.] : Central Intelligence Agency, 2013 [cit. 2013-01-20]. Dostupné z WWW: <<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ni.html>>. ISSN 1553-8133.

CENTRAL INTELLIGENCE AGENCY. *The World Factbook: Nigeria* [online]. 2013 [cit. 2013-01-23]. Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ni.html#>

CENTRUM.CZ. *Nigerijci našli po masakru v Kanu 300 dalších bomb* [online]. 2012 [cit. 2013-04-10]. Dostupné z: <http://aktualne.centrum.cz/zahranici/afrika/clanek.phtml?id=730234>

CORPORATE NIGERIA. *The Business, Trade and Investment Guide 2010/2011* [online]. 2010/2011 [cit. 2013-02-27]. Dostupné z: <http://www.corporate-nigeria.com/assets/pdf/2010/cn-2010-fdi.pdf>

ČERVENKOVÁ, Kateřina. MEDIAFAX. *Hrozí blokáda těžby ropy v Nigérii* [online]. 2012 [cit. 2013-02-03]. Dostupné z: <http://www.mediafax.cz/zahranici/3990879-Hrozi-blokada-tezby-ropy-v-Nigerii>

ČESKÁ TELEVIZE. *V Nigérii propukly boje mezi křesťany a muslimy, desítky mrtvých* [online]. 2010 [cit. 2013-01-25]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/110929-v-nigerii-propukly-boje-mezikrestany-a-muslimy-desitky-mrtvych/>

D NIGER DELTA DEVELOPMENT COMMISSION. *Niger Delta Development Master Plan: Regional Development Efforts*[online]. 2013 [cit. 2013-04-12]. Dostupné z:

<http://www.nddc.gov.ng/NDRMP%20Chapter%202.pdf>

E NIGER DELTA DEVELOPMENT COMMISSION. *Niger Delta Development Master Plan: Niger Delta Region Land and People*[online]. 2013 [cit. 2013-04-12]. Dostupné z:

<http://www.nddc.gov.ng/NDRMP%20Chapter%201.pdf>

EBEKU, Kaniye S.A. Nigerian Supreme Court and ownership of offshore oil. *Natural Resources Forum*. 2003, roč. 27, č. 4, s. 291-299. ISSN 01650203. DOI: 10.1111/j.0165-0203.2003.00063.x.

ENI S.P.A. *Eni's Way: Eni in Nigeria* [online]. 2002 [cit. 2013-04-03]. Dostupné z:

http://www.eni.com/en_IT/attachments/publications/brochures-booklets/countries/NIGERIA_Brochure_UK_2002.pdf

ENI S.P.A. *Exploration & Production* [online]. 2013 [cit. 2013-03-27]. Dostupné z:

http://www.eni.com/en_IT/world-eni/nigeria/eni-business/exploration-production.shtml

ENI S.P.A. *Nigeria* [online]. 2009 [cit. 2013-03-27]. Dostupné z:

http://www.eni.com/portal/search/search.do?keyword=nigeria&x=0&y=0&locale=en_IT&header=search

ENI S.P.A. *Eni's Way: Eni in Nigeria* [online]. 2002 [cit. 2013-04-23]. Dostupné z:

http://www.eni.com/en_IT/attachments/publications/brochures-booklets/countries/NIGERIA_Brochure_UK_2002.pdf

EWEJE, Gabriel. JOURNAL OF BUSINESS ETHICS. *Environmental Costs and Responsibilities Resulting from Oil Exploitation in Developing Countries: The Case of the Niger Delta of Nigeria* [online]. 2006 [cit. 2013-04-02]. Dostupné z:

<http://www.jstor.org/discover/10.2307/25123935?uid=2129&uid=2&uid=70&uid=4&sid=21101968211041>

EXXON MOBIL CORPORATION. *Health initiatives* [online]. 2012 [cit. 2013-04-19]. Dostupné z:

http://www.exxonmobil.com.ng/Nigeria-english/pa/community_health.aspx

- EXXON MOBIL CORPORATION. *National content development* [online]. 2013 [cit. 2013-04-19]. Dostupné z: http://www.exxonmobil.com.ng/Nigeria-English/PA/community_ncd.aspx
- EXXON VALDEZ OIL SPILL TRUSTEE COUNCIL. *Questions and Answers* [online]. b.d. [cit. 2013-04-19]. Dostupné z: <http://www.evostc.state.ak.us/facts/qanda.cfm>
- EXXONMOBIL. *2011 Corporate Citizenship Report Highlights* [online]. 2011 [cit. 2013-04-01]. Dostupné z: http://www.exxonmobil.com/Corporate/Files/news_pub_ccr2011_highlights.pdf
- FEDERAL MINISTRY OF HEALTH NIGERIA. *National Strategic Health Development Plan* [online]. 2010 [cit. 2013-01-31]. Dostupné z: <http://www.fmh.gov.ng/images/PolicyDoc/NSHDP.pdf>
- FOOD AND AGRICULTURE ORGANIZATION OF THE UNITED NATIONS. *Foreign Agricultural Investment Country Profile* [online]. Rome, 2012 [cit. 2013-01-31]. Dostupné z: http://www.fao.org/fileadmin/user_upload/tcsp/docs/Nigeria_Country_Profile_FINAL.pdf
- FOOD AND AGRICULTURE ORGANIZATION. *Fishery profile: THE FEDERAL REPUBLIC OF NIGERIA* [online]. 2007 [cit. 2013-02-03]. Dostupné z: [ftp://ftp.fao.org/FI/DOCUMENT/fcp/en/FI_CP_NG.pdf](http://ftp.fao.org/FI/DOCUMENT/fcp/en/FI_CP_NG.pdf)
- FORBES.COM. *The World's Biggest Companies* [online]. 2013 [cit. 2013-04-17]. Dostupné z: <http://www.forbes.com/global2000/>
- FOREIGN POLICY BLOGS. *Don't Forget Nigeria...* [online]. 2011 [cit. 2013-03-20]. Dostupné z: <http://foreignpolicyblogs.com/wp-content/uploads/fpanigeriastatesmap.gif>
- FOUNDATION FOR PARTNERSHIP INITIATIVES IN THE NIGER DELTA. *Grantee Information* [online]. 2010 [cit. 2013-04-23]. Dostupné z: <http://pindfoundation.net/grantee-information/>
- FRANCIS, Paul, Deirdre LAPIN a Paula ROSSIASCO. WOODROW WILSON INTERNATIONAL CENTER FOR SCHOLARS AFRICA PROGRAM AND PROJECT ON LEADERSHIP AND BUILDING STATE CAPACITY. *Niger Delta A Social and Conflict Analysis for Change* [online]. 2011 [cit. 2013-04-10]. Dostupné z: http://www.wilsoncenter.org/sites/default/files/AFR_110929_Niger%20Delta_0113.pdf
- FXSTREET.CZ. *Rating - S&P, Moody's a Fitch* [online]. 2009-2013 [cit. 2013-03-05]. Dostupné z: <http://www.fxstreet.cz/rating-sp-moodys-a-fitch.html>
- GUARDIAN NEWS. *Nigeria on alert as Shell announces worst oil spill in a decade* [online]. 2011 [cit. 2013-04-07]. Dostupné z: <http://www.guardian.co.uk/environment/2011/dec/22/nigerian-shell-oil-spill?INTCMP=SRCH>
- HANSON, Stephanie. COUNCIL ON FOREIGN RELATIONS. *MEND: The Niger Delta's Umbrella Militant Group* [online]. 2007 [cit. 2013-04-08]. Dostupné z: <http://www.cfr.org/nigeria/mend-niger-deltas-umbrella-militant-group/p12920>
- CHEVRON CORPORATION. *2011 Corporate Responsibility Report* [online]. 2012 [cit. 2013-03-27]. Dostupné z: http://www.chevron.com/documents/pdf/annualreport/Chevron2011AnnualReport_full.pdf
- CHEVRON CORPORATION. *2012 Supplement to the Annual Report* [online]. 2013 [cit. 2013-03-25]. Dostupné z: <http://www.chevron.com/documents/pdf/chevron2012annualreportsupplement.pdf>
- CHEVRON CORPORATION. *Bonny Light (Nigeria)* [online]. 2011 [cit. 2013-01-25]. Dostupné z: http://crudemarketing.chevron.com/crude/african/bonny_light.aspx
- CHOTHIA, Farouk. BRITISH BROADCASTING CORPORATION. *Who are Nigeria's Boko Haram Islamists?* [online]. 2012 [cit. 2013-04-10]. Dostupné z: <http://www.bbc.co.uk/news/world-africa-13809501>

IBOK, E. E. a K. S. MBOHO. *Journal of Sociology, Psychology and Anthropology in Practice Vol. 3, No 1 April 2011 110 CORPORATE SOCIAL RESPONSIBILITY TOWARDS HOST COMMUNITIES IN NIGERIA: FOCUS ON EXXON/MOBIL IN AKWA IBOM STATE* [online]. 2011 [cit. 2013-04-01]. Dostupné z: <http://www.icidr.org/doc/ICIDR%20PDF%20contents/journal%20of%20research%20in%20education%20and%20society/JRESSvol2%20nos3%20december%202011/corporate%20social%20responsibility.pdf>

IDEMUDIA, Uwafiokun. *Corporate Partnerships and Community Development in the Nigerian Oil Industry: Strengths and Limitations* [online]. 2007 [cit. 2013-04-05]. Dostupné z: [http://www.unrisd.org/80256B3C005BD6AB/%28httpAuxPages%29/C838FCBB3E0001B2C1257219004BEFB3/\\$file/Idemudia.pdf](http://www.unrisd.org/80256B3C005BD6AB/%28httpAuxPages%29/C838FCBB3E0001B2C1257219004BEFB3/$file/Idemudia.pdf)

ITO, Suzanne. THE REVENUE WATCH INSTITUTE. *Nigeria's Petroleum Industry Bill: From Bad to Worse?* [online]. 2012 [cit. 2013-03-11]. Dostupné z: <http://www.revenuewatch.org/news/blog/nigerias-petroleum-industry-bill-bad-worse>

KRUEGER, Jessica. CENTRE FOR STRATEGIC AND INTERNATIONAL STUDIES. *Oil stakes in West Africa* [online]. 2002 [cit. 2013-04-11]. Dostupné z: <http://csis.org/publication/africa-notes-us-oil-stakes-west-africa-december-2002>

LUCIANI, Giacomo. CENTRE FOR EUROPEAN POLICY STUDIES. *Armed Conflicts and Security of Oil and Gas Supplies* [online]. 2011 [cit. 2013-03-28]. Dostupné z: <http://www.ceps.eu/book/armed-conflicts-and-security-oil-and-gas-supplies>

LUKÁŠOVÁ, Jitka. PODNIKATEL.CZ. *Nebojte se fúze. I když je složitá, dá se zvládnout* [online]. 2009 [cit. 2013-01-25]. Dostupné z: <http://www.podnikatel.cz/clanky/nebojte-se-fuze-i-kdyz-je-slozita-da-se-zvladnout>

MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCI ČESKÉ REPUBLIKY. *Nigérie: bezpečnostní situace* [online]. 2013 [cit. 2013-02-15]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/cestujeme/aktualni_doporuceni_a_varovani/nigerie_bezpecnostni_situace.html

MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. *Nigérie: Ekonomická charakteristika země* [online]. 2012 [cit. 2013-02-18]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/afrika/nigerie/ekonomika/ekonomicka_charakteristika_zeme.html

MORDI, Chima, Iroye Samuel OPEYEMI, Mordi TONBARA a Stella OJO. *Corporate Social Responsibility and the Legal Regulation in Nigeria* [online]. 2012 [cit. 2013-03-12]. Dostupné z: <http://web.ebscohost.com/ehost/pdfviewer/pdfviewer?sid=0f0688cb-bf74-4114-8c62-f3460c38e365%40sessionmgr10&vid=1&hid=26>

MOURA-LEITE, Rosamaria C. a Robert C. PADGETT. SOCIAL RESPONSIBILITY JOURNAL. *Historical background of corporate social responsibility* [online]. 2011 [cit. 2013-04-09]. Dostupné z: <http://www.emeraldinsight.com/journals.htm?articleid=1955985>

National Bureau of Statistics. Statistical Fact Sheet, 2008. In National Bureau of Statistics. *FACTSAND FIGURES ABOUT NIGERIA : FACT 08 PREFACE* [online]. [s.l.] : [s.n.], 2008 [cit. 2010-10-07]. Dostupné z WWW: <<http://www.nigerianstat.gov.ng/>>.

National Bureau of Statistics. Statistical Fact Sheet, 2008. In National Bureau of Statistics. *FACTSAND FIGURES ABOUT NIGERIA : FACT 08 PREFACE* [online]. [s.l.] : [s.n.], 2008 [cit. 2010-10-07]. Dostupné z WWW: <<http://www.nigerianstat.gov.ng/>>.

NATIONAL POPULATION COMMISSION. Population distribution by age and sex. In: [online]. Abuja., 2010 [cit. 2013-01-19]. Dostupné z: <http://www.population.gov.ng/images/Priority%20table%20Vol%204.pdf>

NIGERIAN TOURISM DEVELOPMENT CORPORATION. *Tourist Attractions* [online]. 2012 [cit. 2013-02-15]. Dostupné z: <http://tourism.gov.ng/category/tourists-information/attractions/>

NOVINKY.CZ. *Nigérie ustoupila masovým protestům, sníží ceny benzínu* [online]. 2012 [cit. 2013-02-03]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/ekonomika/256284-nigerie-ustoupila-masovym-protestum-snizi-ceny-benzinu.html>

NWOKEJI. *The Nigerian National Petroleum Corporation and the Development of the Nigerian Oil and Gas Industry* [online]. 2007 [cit. 2013-04-09]. Dostupné z: http://www.bakerinstitute.org/programs/energy-forum/publications/energy-studies/docs/NOCs/Papers/NOC_NNPC_Ugo.pdf

OBI, Cyril I. The petroleum industry: A paradox or (sp)oilier of development?. *Journal of Contemporary African Studies*. 2010, roč. 28, č. 4, s. 443-457. ISSN 02589001. DOI: 10.1080/02589001.2010.512740.

OBI, Cyril. COUNCIL FOR THE DEVELOPMENT OF SOCIAL SCIENCE RESEARCH IN AFRICA., *Nigeria's Niger Delta: Understanding the Complex Drivers of Violent Oil-related Conflict* [online]. 2009 [cit. 2013-04-01]. Dostupné z: http://scholar.google.cz/scholar_url?hl=cs&q=http://www.ajol.info/index.php/ad/article/download/57373/45753&sa=X&scisig=AAGBfm0XvcHbZio6M4Ls70Fn7tGaXemsNg&oi=scholar&ei=T91ZUa36BYOs4ASTjoDgBw&ved=0CCsQgAMoADAA

ODULARU, Gbadebo Olusegun. OIL AND GAS BUSINESS JOURNAL. *CRUDE OIL AND THE NIGERIAN ECONOMIC PERFORMANCE* [online]. 2008 [cit. 2013-03-10]. Dostupné z: http://www.ogbus.ru/eng/authors/Odularo/Odularo_1.pdf

OGBEBO, Winifred. ALLAFRICA. *Nigeria: Hypertension, the Silent Killer* [online]. 2011 [cit. 2013-04-06]. Dostupné z: <http://allafrica.com/stories/201108170342.html>

ONE WORLD - NATIONS ONLINE. *Administrative and Political Map of Nigeria* [online]. 1998-2013 [cit. 2013-03-20]. Dostupné z: http://www.nationsonline.org/oneworld/map/nigeria_map2.htm

ORGANIZATION OF THE PETROLEUM EXPORTING COUNTRIES. *Annual statistical bulletin 2012* [online]. Vienna., 2012 [cit. 2013-01-24]. ISSN 0475-0608. Dostupné z: http://www.opec.org/opec_web/static_files_project/media/downloads/publications/ASB2012.pdf

ORGANIZATION OF THE PETROLEUM EXPORTING COUNTRIES. *About Us* [online]. 2013 [cit. 2013-01-24]. Dostupné z: http://www.opec.org/opec_web/en/about_us/23.htm

PROJECT SYNDICATE. *Znovu na téma prokletí přírodních zdrojů* [online]. 2004 [cit. 2013-04-01]. Dostupné z: <http://www.project-syndicate.org/commentary/the-resource-curse-revisited/czech>

REUTERS. *Dutch court says Shell responsible for Nigeria spills* [online]. 2013 [cit. 2013-03-20]. Dostupné z: <http://www.reuters.com/article/2013/01/30/us-shell-nigeria-lawsuit-idUSBRE90S16X20130130>

REUTERS. *Factbox: Nigeria's state-oil company NNPC* [online]. 2012 [cit. 2013-03-11]. Dostupné z: <http://www.reuters.com/article/2012/07/16/us-nigeria-oil-nnpc-idUSBRE86F0DV20120716>

ROYAL DUTCH SHELL PLC. *IMPROVING LIVES IN THE NIGER DELTA* [online]. 2013 [cit. 2013-04-18]. Dostupné z: <http://s00.static-shell.com/content/dam/shell-new/local/country/nga/downloads/pdf/2013notes/improving-lives.pdf>

ROYAL DUTCH SHELL. *Shell in Nigeria: Shell Interests in Nigeria* [online]. 2012 [cit. 2013-03-11]. Dostupné z: <http://s06.static-shell.com/content/dam/shell/static/nga/downloads/pdfs/briefing-notes/shell-interests-2012.pdf>

ROYAL DUTCH SHELL. *Environment: Climate change and Shell* [online]. 2013 [cit. 2013-03-12]. Dostupné z: <http://www.shell.com/ng/environment-society/environment-tpkg.html>

ROYAL DUTCH SHELL. *GLOBAL MEMORANDUM OF UNDERSTANDING* [online]. 2012 [cit. 2013-04-18]. Dostupné z: <http://s02.static-shell.com/content/dam/shell/static/nga/downloads/pdfs/briefing-notes/gmou-2012.pdf>

ROYAL DUTCH SHELL. *SUSTAINABILITY REPORT: ROYAL DUTCH SHELL PLC SUSTAINABILITY REPORT 2011* [online]. 2012 [cit. 2013-03-14]. Dostupné z: <http://reports.shell.com/sustainability-report/2011/servicepages/filelibrary/files/collection.php?cat=b>

ROZVOJOVKA. *Africký obr na ropných nohách* [online]. 2011 [cit. 2013-02-03]. Dostupné z: <http://www.rozvojovka.cz/clanky/1132-africky-obr-na-ropnych-nohach.htm>

STANDARD & POOR'S FINANCIAL SERVICES LLC. *What Credit Ratings Are & Are Not* [online]. 2012 [cit. 2013-03-20]. Dostupné z: http://www.standardandpoors.com/aboutcreditratings/RatingsManual_PrintGuide.html

Standard & Poor's. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2012 [cit. 2013-02-20]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Standard_%26_Poor%27s

TELIČKA, Marek. ROZVOJOVKA. *Africký obr na ropných nohách* [online]. 2011 [cit. 2013-03-28]. Dostupné z: <http://www.rozvojovka.cz/clanky/1132-africky-obr-na-ropnych-nohach.htm>

THE ECONOMIC COMMUNITY OF WEST AFRICAN STATES. *ECOWAS in Brief* [online]. 2007 [cit. 2013-01-31]. Dostupné z: http://www.comm.ecowas.int/sec/index.php?id=about_a&lang=en

THE ECONOMIST INTELLIGENCE UNIT LTD. *Nigeria: Energy report* [online]. 2010 [cit. 2013-03-25]. Dostupné z: <http://web.ebscohost.com/ehost/pdfviewer/pdfviewer?sid=745c864a-d46f-4d5a-a684-afbe6fdc2891%40sessionmgr11&vid=1&hid=18>

THE GUARDIAN. *World Bank urges nations to end 'wasteful' gas flaring* [online]. 2012 [cit. 2013-04-02]. Dostupné z: <http://static.guim.co.uk/sys-images/Environment/Pix/columnists/2012/5/31/1338473921886/Gas-flaring-in-Ogoniland--006.jpg>

THE MOVEMENT FOR THE SURVIVAL OF THE Ogoni PEOPLE. *OGONI BILL OF RIGHTS* [online]. 1991 [cit. 2013-04-07]. Dostupné z: http://www.mosop.org/Ogoni_Bill_of_Rights_1990.pdf

THE MOVEMENT FOR THE SURVIVAL OF THE Ogoni PEOPLE. *About Us* [online]. 2009-10 [cit. 2013-04-07]. Dostupné z: http://www.mosop.org/about_us.html

THE ORGANISATION FOR ECONOMIC CO-OPERATION AND DEVELOPMENT. *Nigeria* [online]. 2002 [cit. 2013-04-22]. Dostupné z: <http://www.oecd.org/countries/nigeria/1826208.pdf>

THE ORGANISATION FOR ECONOMIC CO-OPERATION AND DEVELOPMENT. *Nigeria* [online]. 2008 [cit. 2013-04-22]. Dostupné z: <http://www.oecd.org/dev/emea/40573969.pdf>

THE ORGANISATION FOR ECONOMIC CO-OPERATION AND DEVELOPMENT. *Nigeria* [online]. 2012 [cit. 2013-04-22]. Dostupné z: <http://www.africaneconomicoutlook.org/fileadmin/uploads/aeo/PDF/Nigeria%20Full%20PDF%20Country%20Note.pdf>

THE PARIS CLUB. *Who are we?* [online]. 2013 [cit. 2013-02-18]. Dostupné z: <http://www.clubdeparis.org/sections/composition/membres-permanents-et>

THE WORLD BANK. *Nigeria* [online]. 2013 [cit. 2013-01-31]. Dostupné z: <http://data.worldbank.org/country/nigeria>

THE WORLD FACTBOOK. *Benin: People and Society* [online]. 2013 [cit. 2013-01-30]. Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/bn.html>

THE WORLD FACTBOOK. *Cameroon: People and Society* [online]. 2013 [cit. 2013-01-30]. Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/cm.html>

THE WORLD FACTBOOK. *Chad: People and Society* [online]. 2013 [cit. 2013-01-30]. Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/cd.html>

THE WORLD FACTBOOK. *Niger: People and Society* [online]. 2013 [cit. 2013-01-30]. Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ng.html>

TOTAL NIGERIA PLC. *SKILLS ACQUISITION PROGRAMME FOR YOUTHS IN 2011* [online]. 2011 [cit. 2013-04-23]. Dostupné z: http://www.total.com.ng/os/osnigeria.nsf/V5_SWIPSA/1312D80420E3BE8CC12578EE004FD235?OpenDocument&UNI=C1256F8E00532B73C1256F1E005A5915&

TOTAL S.A. *TOTAL UPSTREAM: WE OPERATE WITH A HUMAN FACE* [online]. 2007 [cit. 2013-04-03]. Dostupné z: http://www.ng.total.com/02_about_tpng/0201_about_tpng.htm

TOTAL S.A. *EXTENDING MODERN UTILITIES THROUGHOUT NIGERIA* [online]. 2007 [cit. 2013-04-23]. Dostupné z: http://www.ng.total.com/03_total_nigeria_commitments/030402_sustainable_development.htm

TOTAL S.A. *HEALTH, SAFETY AND ENVIRONMENT* [online]. 2013 [cit. 2013-04-05]. Dostupné z: http://www.ng.total.com/03_total_nigeria_commitments/0303_health_safety.htm

TOTAL S.A. *INVESTING IN HUMAN DEVELOPMENT* [online]. 2010 [cit. 2013-04-23]. Dostupné z: http://www.ng.total.com/03_total_nigeria_commitments/030403_sponsorship_policy.htm

TOTAL S.A. *Our Current Operations in Nigeria* [online]. 2012 [cit. 2013-04-04]. Dostupné z: http://www.ng.total.com/04_total_nigeria_activities/0401_our_activities.htm

TOTAL UPSTREAM NIGERIA LIMITED. *Total Upstream in Nigeria* [online]. 2010 [cit. 2013-04-23]. Dostupné z: http://www.ng.total.com/media/corporate_brochure/Corporate_brochure.pdf

TRANSPARENCY INTERNATIONAL. *CORRUPTION PERCEPTIONS INDEX 2012* [online]. 2012 [cit. 2013-02-21]. Dostupné z: <http://www.transparency.org/cpi2012/results>

U.S. ENERGY INFORMATION ADMINISTRATION. *Nigeria* [online]. 2012 [cit. 2013-03-15]. Dostupné z: <http://www.eia.gov/countries/cab.cfm?fips=NI>

U.S. ENERGY INFORMATION ADMINISTRATION. *Nigeria* [online]. 2012 [cit. 2013-03-15]. Dostupné z: <http://www.eia.gov/countries/cab.cfm?fips=NI> U.S. ENERGY INFORMATION ADMINISTRATION. *Nigeria* [online]. 2012 [cit. 2013-03-15]. Dostupné z: <http://www.eia.gov/countries/cab.cfm?fips=NI>

U.S. ENERGY INFORMATION ADMINISTRATION. *Nigeria* [online]. 2012 [cit. 2013-03-15]. Dostupné z: <http://www.eia.gov/countries/cab.cfm?fips=NI>

UNITED NATIONS DEVELOPMENT PROGRAMME. *Niger Delta Human Development Report* [online]. 2006 [cit. 2013-04-02]. Dostupné z: http://hdr.undp.org/en/reports/nationalreports/africa/nigeria/nigeria_hdr_report.pdf

UNITED NATIONS DEVELOPMENT PROGRAMME. *Nigeria: Country Profile: Human Development Indicators* [online]. 2011 [cit. 2013-01-31]. Dostupné z: <http://hdrstats.undp.org/en/countries/profiles/NGA.html>

UNITED NATIONS DEVELOPMENT PROGRAMME. *Nigeria: Country Profile: Human Development Indicators* [online]. 2011 [cit. 2013-01-31]. Dostupné z: <http://hdrstats.undp.org/en/countries/profiles/NGA.html>

UNITED NATIONS ENVIRONMENT PROGRAMME. *Environmental Assessment of Ogoniland* [online]. 2011 [cit. 2013-04-09]. Dostupné z: http://postconflict.unep.ch/publications/OEA/UNEP_OEA.pdf

UNITED NATIONS STATISTICS DIVISION. *Nigeria* [online]. 2013 [cit. 2013-01-25]. Dostupné z: <http://data.un.org/CountryProfile.aspx?crName=NIGERIA#Economic>

UNITED NATIONS STATISTICS DIVISION. *Nigeria* [online]. 2013 [cit. 2013-01-25]. Dostupné z: <http://data.un.org/CountryProfile.aspx?crName=NIGERIA#Economic>

UPPSALA CONFLICT DATA PROGRAM. *Nigeria* [online]. 2013 [cit. 2013-03-28]. Dostupné z: http://www.ucdp.uu.se/gpdatabase/gpcountry.php?id=119®ionSelect=2-Southern_Africa#

VANGUARD NEWS. *Jonathan promises to cleanse NDDC of corruption* [online]. 2013 [cit. 2013-03-23]. Dostupné z: <http://www.vanguardngr.com/2013/03/jonathan-promises-to-cleanse-nddc-of-corruption/>

WAKILI, Siaka. DAILY TRUST. *Nigeria: Fireworks in Senate Over Petroleum Industry Bill* [online]. 2013 [cit. 2013-03-15]. Dostupné z: <http://allafrica.com/stories/201303130364.html>

WORLD HEALTH ORGANIZATION. *Structural Adjustment Programmes (SAPs)* [online]. 2013 [cit. 2013-04-10]. Dostupné z: <http://www.who.int/trade/glossary/story084/en/>

YACOOB, Habib. VANGUARD. *US forces coming to oil-rich Gulf of Guinea - USAF Commander.* [online]. 2004 [cit. 2013-04-11]. Dostupné z: www.vanguardngr.com/articles/2002.